

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 30 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Andžej Maciejewski (kolegijos pirmininkas) ir Donato Šerno, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės (**duomenys neskelbtini**) ir atsakovo (**duomenys neskelbtini**) kasacinius skundus dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 21 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės (**duomenys neskelbtini**) ieškinį atsakovui (**duomenys neskelbtini**) ir pagal atsakovo priešieškinį ieškovėi dėl bendravimo su nepilnamečiu vaiku tvarkos pakeitimo; išvadą teikianti institucija Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Kauno miesto vaiko teisių apsaugos skyrius.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių vaiko bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) tvarkos pakeitimo tvarką, proceso teisės normų, reglamentuojančių šalies teisę būti išklausytai, taip pat naujų įrodymų priėmimą apeliacinės instancijos teisme, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė prašė teismo:
  - 2.1. Pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) nustatytą atsakovo bendravimo su dukterimi (**duomenys neskelbtini**) bendravimo tvarką ir nustatyti, kad atsakovas bendrauja su dukterimi tokia tvarka:
    - 2.1.1. tėvas bendrauja su dukterimi kas antrą savaitgalį (porinėmis metų savaitėmis) nuo penktadienio, pasiimdamas dukterį iš jos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžindamas vaiką į jo gyvenamąją vietą to paties savaitgalio sekmadienį iki 18 val.; jeigu į tėvo (motinos) savaitgalio bendravimą patenka šventinė diena, per kurią bendrauja su vaiku motina (tėvas), tai pirmenybė teikiama bendravimo tvarkai savaitgalį;
    - 2.1.2. neporinėmis ir porinėmis metų savaitėmis tėvas bendrauja su dukterimi papildomai trečiadienį, pasiimdamas dukterį iš jos ugdymo įstaigos, pasibaigus ugdymo užsiėmimams, arba jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžindamas vaiką tą pačią dieną į jos namus 19 val.;
    - 2.1.3. tėvas bendrauja su dukterimi poriniais kalendoriniais metais per Šv. Kūčias ir pirmąją Šv. Kalėdų dieną (gruodžio 24-25 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos Šv. Kūčių išvakarėse (gruodžio 23 d.) pasibaigus ugdymo užsiėmimams iš ugdymo įstaigos arba gyvenamosios vietos 17 val. ir pristatydamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki pirmosios Šv. Kalėdų dienos (gruodžio 25 d.) 17 val.; neporiniais kalendoriniais metais per Šv. Kalėdas pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos Šv. Kalėdų pirmosios dienos (gruodžio 25 d.) 12 val. ir pristatydamas dukterį gruodžio 26 d. į jos gyvenamąją vietą iki 18 val.;
    - 2.1.4. tėvas bendrauja su dukterimi per Šv. Velykas: neporiniais kalendoriniais metais Šv. Velykų išvakarėse pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos nuo 17 val. ir grąžindamas Šv. Velykų pirmąją dieną iki 17 val.; poriniais kalendoriniais metais Šv. Velykų pirmąją dieną pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžindamas vaiką antrą Šv. Velykų dieną į jos gyvenamąją vietą 18 val.;
    - 2.1.5. tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi neporiniais kalendoriniais metais Naujųjų metų išvakarėse (gruodžio 31 d.) ir Naujųjų metų sausio 1 d., pasiimdamas dukterį iš ugdymo įstaigos pasibaigus vaiko ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos gruodžio 31 d. 17 val. ir grąžindamas dukterį sausio 1 d. 18 val. į jos gyvenamąją vietą;
    - 2.1.6. tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi per jos gimtadienius (balandžio 15 d.) kiekvienais neporiniais kalendoriniais metais, pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val., jeigu tai ne darbo diena, arba pasibaigus ugdymo užsiėmimams iš jos ugdymo įstaigos 17 val., jeigu tai darbo diena, ir grąžindamas dukterį ateinančią po gimtadienio dieną į jos gyvenamąją vietą 18 val., jeigu ateinanti diena yra ne darbo diena, arba 19 val. tą pačią dieną į jos gyvenamąją vietą, jei ateinanti diena yra darbo diena;
    - 2.1.7. kiekvieno iš tėvų gimtadienį, Motinos dieną ir Tėvo dieną (**duomenys neskelbtini**) praleidžia su tuo iš tėvų, kurio gimtadienis (diena) yra švenčiamas, nepriklausomai nuo nustatytos bendravimo tvarkos. Tuo atveju, jeigu vaiko motinos gimtadienio diena sutampa su vaiko tėvo bendravimo su vaiku savaitgalio, tėvas su vaiku bendrauja pasiimdamas vaiką iš jos gyvenamosios vietos kitą dieną po gimtadienio, t. y. lapkričio 11 d. 12 val., ir grąžindamas sekmadienį į jos gyvenamąją vietą 18 val., o jeigu vaiko motinos gimtadienio diena yra trečiadienis, tėvas su vaiku bendrauja pasiimdamas vaiką lapkričio 9 d. pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba iš jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžindamas į gyvenamąją vietą tą pačią dieną 19 val.; tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais metais per tėvo gimtadienį (gruodžio 19 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos ar ugdymo įstaigos šventės išvakarėse nuo 17 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 19 val., jei tai ne darbo diena; jeigu ateinanti diena yra darbo diena, tą pačią dieną 19 val. į vaiko gyvenamąją vietą; tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais metais per Tėvo dieną (birželio mėnesio pirmą sekmadienį), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos

10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 18 val., jei Tėvo diena nesutampa su tėvo ir dukters bendravimo savaitgaliu; motina turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais metais per Motinos dieną (gegužės mėnesio pirmą sekmadienį), jei Motinos diena sutampa su tėvo ir dukters bendravimo savaitgaliu, tėvas pasiima dukterį iš jos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos penktadienį 17 val. ir grąžina dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 12 val.;

2.1.8. tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais poriniais kalendoriniais metais: Lietuvos valstybės atkūrimo dieną (vasario 16 d.), Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną (liepos 6 d.), Visų šventųjų dieną (lapkričio 1 d.) pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 18 val.; tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais neporiniais kalendoriniais metais: Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną (kovo 11 d.), Žolinę (rugpjūčio 15 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 18 val.;

2.1.9. dukteriai pradėjus lankyti mokyklą ir ne anksčiau kaip nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. kiekvienais kalendoriniais metais tėvas turi teisę praleisti su dukterimi pusę moksleivių rudens, žiemos ir pavasario atostogų. Konkretus moksleivių rudens, žiemos, pavasario atostogų laikas turi būti šalių suderintas ne vėliau kaip prieš 1 (vieną) mėnesį, bet ne anksčiau kaip 2 (du) mėnesius iki numatomų atostogų pradžios, elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini) arba SMS žinute (tel. Nr. (duomenys neskelbtini)). Tėvas pasiima dukterį atostogoms jų išvakarėse iš jos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžina į gyvenamąją vietą iki paskutinės sutartos atostogų dienos 18 val. Vaiko motina ne vėliau nei 1 mėn. prieš numatomą atostogų laiką turi patvirtinti vaiko atostogų su tėvu laiką, tik tokiu atveju yra laikoma, kad atostogos yra suderintos arba jeigu dėl svarbių objektyvių priežasčių tuo metu atostogos su tėvu yra neįmanomos dėl motinos suplanuotų atostogų ar tėvui negalint tuo laikotarpiu atostogauti, pasiūlyti kitą atostogų laiką, atsižvelgiant į tėvo prašytą atostogų trukmę. Taip pat tėvas užtikrina, kad atostogų metu bus galimybė vaiko motinai susisiekti su vaiku telefonu nuo 18 val. iki 21 val. (užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų įkrauta, įjungta ir vaikui pasiekiamą) ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų, išskyrus, kai tai objektyviai nėra įmanoma;

2.1.10. tėvas turi teisę praleisti su dukterimi pusę vasaros atostogų, bet ne ilgiau kaip 14 dienų nepertraukiamai. Konkretus šių atostogų laikas turi būti šalių suderintas ne vėliau kaip prieš 1 (vieną) mėnesį, bet ne anksčiau kaip 2 (du) mėnesius iki numatomų atostogų pradžios, informuojant vaiko motiną elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini) arba SMS žinute (tel. Nr. (duomenys neskelbtini)). Vaiko motina ne vėliau nei 1 mėn. prieš numatomą atostogų laiką turi patvirtinti vaiko atostogų su tėvu laiką, tik tokiu atveju yra laikoma, kad atostogos yra suderintos, arba, jeigu dėl svarbių objektyvių priežasčių tuo metu atostogos su tėvu yra neįmanomos, pasiūlyti kitą atostogų laiką, atsižvelgiant į tėvo prašytą atostogų trukmę. Taip pat tėvas užtikrina, kad atostogų metu bus galimybė susisiekti su vaiku telefonu nuo 18 val. iki 21 val. (užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų įkrauta, įjungta ir vaikui pasiekiamą) ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų, išskyrus, kai tai objektyviai nėra įmanoma;

2.1.11. atostogų metu tėvas turi teisę dukterį vežti į užsienį atostogų laikotarpiui be atskiro motinos sutikimo, tačiau informuodamas vaiko motiną apie galimą vykimo kryptį. Bet kuris iš tėvų, norėdamas išsivežti vaiką į užsienį ilgesniam nei 1 (vieno) mėnesio laikotarpiui, turi gauti rašytinį kito iš tėvų sutikimą likus ne daugiau nei 2 (dviem) savaitėms iki planuojamo išvykimo. Vienas iš tėvų, kuris išvyksta su vaiku į užsienį atostogų, įpareigojamas kitam iš tėvų raštu pranešti apie vaiko laikiną gyvenamąją vietą, esant būtinumui apie vaiko sveikatos būklę bei užtikrinti kitam iš tėvų ne retesni nei 1 kartą per savaitę pokalbį su vaiku telefonu ar kitomis komunikacijų priemonėmis;

2.1.12. tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi jos ligos atveju jos buvimo gydymo įstaigoje (stacionare) laikotarpiu ne mažiau kaip 4 (keturias) valandas kas antrą dieną, apie konkrečią vaiko lankymo dieną ir valandą įspėjęs vaiko motiną ne mažiau kaip likus 1 (vienai) dienai iki numatomo susitikimo su dukterimi;

2.1.13. abu tėvai bendravimo su vaiku klausimus derina telefonu (tel. Nr. (duomenys neskelbtini) arba elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini)). Kiekvienas iš tėvų privalo užtikrinti vienas kitam galimybę susisiekti su vaiku telefonu, užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų įkrauta, įjungta ir vaikui pasiekiamą, ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų; tėvas telefonu ar kita komunikacijų priemone su dukterimi bendrauja antradienį laikotarpiu nuo 19 val. iki 20 val., šeštadienį (jei tuo metu dukterė neleidžia laiko su tėvu) laikotarpiu nuo 11 val. iki 13 val. (duomenys neskelbtini) išreikšus norą, telefoninis bendravimas su kiekvienu iš tėvų, pas kurį tuo metu būna vaikas, turi būti užtikrintas atsižvelgiant į vaiko norus, jo interesus;

2.1.14. kiekvienas iš tėvų informuoja vienas kitą ne vėliau kaip per 5 (penkis) kalendorines dienas apie elektroninio pašto, telefono, kuris yra naudojamas ryšiui, susijusiais su vaiku klausimais ir (ar) su vaiku palaikyti, pasikeitimą; vaiko motina įpareigojama visais atvejais ne vėliau kaip per 10 (dešimt) kalendorinių dienų informuoti vaiko tėvą apie vaiko gyvenamosios vietos, gydymo ir vaiko ugdymo įstaigos ar papildomo ugdymo pasikeitimą; vaiko motina įpareigojama ne vėliau kaip per 1 dieną informuoti vaiko tėvą vaikui susirgus, jei tai susiję su vaiko ir tėvo nustatytu bendravimu ir jo pasikeitimais. Kitais atvejais vaiko motina tėvą apie vaiko susirgimus informuoja per tą patį laikotarpį (per 1 dieną) tik tuo atveju, jei vaikui numatytas gydymas gydymo įstaigoje (stacionare), susirgus ilgesnio gydymo reikalaujančia liga ar sutrikus sveikatai, ar patyrus traumą.

2.2. Pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) dalį dėl vaiko išmokos, nustatant, kad nepilnamečiam vaikui (duomenys neskelbtini) valstybės išlaikymui skirta lėšų suma pagal Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymą mokama į ieškovės atsiskaitomąją sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini) „Luminor“ banke.

3. Ieškovė nurodė, kad tarp šalių nuolat kyla ginčų dėl teismo nustatytos bendravimo su vaiku tvarkos tam tikrų punktų vykdymo. Nuolatiniai konfliktai su dukters tėvu dėl bendravimo su vaiku tvarkos, peraugantys į daugkartinius teisminius ir vaiko teisių apsaugos institucijų inicijuojamus procesus, turi neigiamą įtaką dukters tėvų tarpusavio santykiams ir vaiko vystymuisi. Ieškovė visas psichologų ir Vaiko teisių apsaugos tarnybos rekomendacijas vykdo sąžiningai, tačiau teigiamų rezultatų per vienerius metus nepavyko pasiekti, t. y. tarp šalių išlieka konfliktinė situacija. 2020 m. vasario 19 d. – 2020 m. kovo 19 d. VĮ Psichologinės paramos ir konsultavimo centras vykdė neteisminę mediaciją, tačiau mediacijos procesas buvo nutrauktas. Taigi, (duomenys neskelbtini) tėvams taip ir nepavyko taikiai išspręsti kilusio ginčo dėl nustatytos bendravimo su vaiku tvarkos, o ir pati nustatyta tvarka didina konfliktų tikimybę ir vaiko interesų pažeidimo riziką. Atsakovas po kiekvieno formalaus nustatytos bendravimo tvarkos pažeidimo kreipiasi į antstolius, vaiko akivaizdoje smurtauja prieš ieškovę (vartoja tiek psichologinį, tiek fizinį smurtą), tai turi neigiamą įtaką mergaitės vystymuisi, sukelia jai emocinių nepatogumų ir išgyvenimų. Teismo nustatyta bendravimo su vaiku tvarka suteikia atsakovui teisę reikalauti, nepaisant vaiko norų, emocijų įgyvendinti teismo sprendimą. Taigi, nustatyta bendravimo su vaiku tvarka pažeidžia vaiko interesus, yra sunkiai įvykdoma ar visai neįvykdoma, didina konfliktų tikimybę ir vaiko interesų pažeidimo riziką.

4. Atsakovas su ieškiniu nesutiko, priešieškiniu prašė pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) nustatytas atsakovo bendravimo su dukterimi tvarkos 1.1, 1.2, 1.12, 1.13, 1.16, 1.20, 1.21, 1.26 punktus (kitus punktus paliekant nepakeistus), išdėstant juos taip:

4.1. 1.1. tėvas bendrauja su dukterimi kas antrą savaitgalį (porinėmis metų savaitėmis) nuo penktadienio, pasiimdamas dukterį iš jos lankomos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos 15 val. ir grąžindamas vaiką į ugdymo įstaigą

pirmadienį, iki prasideda formaliojo ugdymo užsiėmimai; jeigu į tėvo (motinos) savaitgalio bendravimą patenka šventinė diena, išskyrus Šv. Kalėdas, Šv. Velykas, dukters ir abiejų tėvų gimtadienius, per kuriuos pagal nustatytą bendravimo tvarką bendrauja su vaiku motina (tėvas), tai pirmenybė teikiama bendravimo tvarkai savaitgalį;

- 4.2. 1.2. tėvas bendrauja su dukterimi kas antrą ketvirtadienį (neporinėmis metų savaitėmis), pasiimdamas dukterį iš jos lankomos ugdymo įstaigos, pasibaigus ugdymo užsiėmimams, arba jos gyvenamosios vietos 15 val. ir grąžindamas vaiką penktadienį į ugdymo įstaigą, iki prasideda formaliojo ugdymo užsiėmimai;
- 4.3. 1.12. tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais poriniais kalendoriniais metais: Lietuvos valstybės atkūrimo dieną (vasario 16 d.), Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną (liepos 6 d.), Visų šventųjų dieną (lapkričio 1 d.), per Vėlines (lapkričio 2 d.), pasiimdamas dukterį šventės išvakarėse iš ugdymo įstaigos po užsiėmimų arba iš jos gyvenamosios vietos 15 val. ir grąžindamas dukterį į ugdymo įstaigą kitą dieną, einančią po šventinės dienos, o jeigu dukterį tą dieną nelanko ugdymo įstaigos – į jos gyvenamąją vietą kitos dienos, einančios po šventinės dienos, 10 val. Valstybėje paskelbus naujas šventines dienas poriniais kalendoriniais metais su dukterimi bendrauja tėvas;
- 4.4. 1.13. tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais neporiniais kalendoriniais metais: Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną (kovo 11 d.), per Jonines (birželio 24 d.), Žolinę (rugpjūčio 15 d.), pasiimdamas dukterį šventės išvakarėse iš ugdymo įstaigos po užsiėmimų arba iš jos gyvenamosios vietos 15 val. ir grąžindamas dukterį į ugdymo įstaigą kitą dieną, einančią po šventinės dienos, o jeigu dukterį tą dieną nelanko ugdymo įstaigos, – į jos gyvenamąją vietą kitos dienos, einančios po šventinės dienos, 10 val.;
- 4.5. 1.16. tėvas turi teisę praleisti su dukterimi pusę moksleivių vasaros atostogų. Konkretus šių atostogų laikas turi būti šalių suderintas ne vėliau kaip prieš 2 (du) mėnesius iki numatomų atostogų pradžios, tačiau jei suderinimas užsitęsia, tai nepaneigia tėvo teisės praleisti pusę vasaros atostogų su vaiku. Apie planuojamas vasaros atostogas tėvas ir motina informuoja vienas kitą ne vėliau kaip likus 3 (trims) mėnesiams iki norimos atostogų pradžios datos. Apie pageidaujamą atostogų datą tėvas ir motina informuoja vienas kitą elektroniniu paštu arba SMS žinute. Vaiko motina ir tėvas per 5 (penkias) kalendorines dienas turi patvirtinti vaiko atostogų su kitu tėvu (motina) laiką, arba, jeigu dėl svarbių objektyvių priežasčių tuo metu atostogos su kitu tėvu (motina) yra neįmanomos, pasiūlyti kitą atostogų laiką, atsižvelgiant į tėvo (motinos) nurodytą atostogų trukmę. Jeigu vaiko motina (tėvas) per 5 (penkias) kalendorines dienas nepatvirtina atostogų laiko, tačiau taip pat ir nenurodo svarbių objektyvių priežasčių, dėl kurių vaikas negalėtų tuo metu atostogauti su kitu tėvu (motina), bei nepateikia tas priežastis patvirtinančių dokumentų, laikoma, kad atostogų su kitu tėvu (motina) laikas yra suderintas pagal tėvo arba motinos pasiūlymą. Tėvų ir vaiko vasaros atostogų metu kiekvienas iš tėvų turi teisę praleisti su vaiku ne mažiau kaip 14 (keturiolika) kalendorinių dienų nepertraukiamai;
- 4.6. 1.20. motina perduoda tėvui reikiamus vaiko drabužius, kitus vaiko asmeninius daiktus, reikalingus buvimui ar išvykai su tėvu, bei gydytojo vaikui priskirtus vaistus, jeigu pastarasis serga, ir suteikia visą būtiną informaciją apie vaikui paskirtą gydymą ir gydytojų rekomendacijas. Suplanuotai kelionei į užsienį reikalingi vaiko asmens dokumentai turi būti perduoti tėvui ne vėliau nei likus 2 savaitėms iki numatomos kelionės pradžios;
- 4.7. 1.21. abu tėvai bendravimo su vaiku klausimus derina telefonu arba elektroniniu paštu. Kiekvienas iš tėvų privalo 24 val. laikotarpiu nuo kito tėvo (motinos) paklausimo gavimo atsakyti į vaiko tėvui (motinai) užduotus su vaiku susijusius klausimus arba perskambinti. Kiekvienas iš tėvų privalo užtikrinti kitam tėvui (motinai) galimybę susisiekti su vaiku telefonu (užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų įkrauta, įjungta ir vaikui pasiekiamą) nuo 19 val. iki 21 val. bei vaiko motina privalo ne rečiau kaip du kartus per savaitę užtikrinti vaiko tėvui galimybę susisiekti su vaiku vaizdo ryšiu nuo 19 val. iki 21 val. ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis, išskyrus, kai tai objektyviai nėra įmanoma;
- 4.8. 1.26. tėvas, negalėdamas pasiimti vaiko ir (ar) būti su vaiku bendravimo tvarkoje nustatytu laiku, turi apie tai vaiko motinai pranešti ne vėliau kaip prieš 24 (dvidešimt keturias) valandas. Tuo atveju, kai tėvas negalėjo bendrauti su vaiku šioje tvarkoje nurodytu laiku savaitgalį ne dėl nuo jo priklausančių aplinkybių, bendravimo su vaiku laikas kompensuojamas pirmu vaiko motinai priklausančiu savaitgalio vaikui pradėjus lankyti ugdymo įstaigą, kai tėvas negalėjo bendrauti su vaiku šioje tvarkoje nurodytu laiku darbo dieną ne dėl nuo jo priklausančių aplinkybių, bendravimo su vaiku laikas kompensuojamas per artimiausias 14 dienų vaikui pradėjus lankyti ugdymo įstaigą tėvo pasirinktą darbo dieną.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Kauno apylinkės teismas 2021 m. balandžio 19 d. sprendimu tenkino dalį ieškinio ir priešieškinio reikalavimų:

- 7.1. Pakeitė Vilniaus miesto apylinkės 2019 m. balandžio 12 d. teismo sprendimo civilinėje byloje Nr. e2-812-1045/2019 dalį dėl vaiko išmokos, nustatydamas, kad nepilnamečiam vaikui (duomenys neskelbtini) išlaikyti valstybės skirta lėšų suma pagal Išmokų vaikams įstatymą mokama į ieškovės atsiskaitomąją sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini) „Luminor“ banke;
- 7.2. Pakeitė Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-812-1045/2019 nustatytą ieškovo (nagrinėjamos bylos atsakovo) (duomenys neskelbtini) bendravimo su dukterimi (duomenys neskelbtini) tvarką ir nustatė, kad atsakovas bendrauja su dukterimi tokia tvarka:

„1.1. Tėvas bendrauja su dukra kas antrą savaitgalį (porinėmis metų savaitėmis) nuo penktadienio, pasiimdamas dukrą iš jos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos 17 val., ir grąžindamas vaiką į jos gyvenamąją vietą to paties savaitgalio sekmadienį iki 18 val.; jeigu į tėvo (motinos) savaitgalio bendravimą patenka šventinė diena, per kurią bendrauja su vaiku motina (tėvas), tai pirmenybė teikiama bendravimo tvarkai savaitgalį.

1.2. Neporinėmis ir porinėmis metų savaitėmis tėvas bendrauja su dukterimi papildomai trečią dieną, pasiimdamas dukterį iš jos ugdymo įstaigos, pasibaigus ugdymo užsiėmimams, arba jos gyvenamosios vietos 17 val., ir grąžindamas vaiką tą pačią dieną į jos namus 19 val.

1.3. Tėvas bendrauja su dukterimi poriniais kalendoriniais metais per Šv. Kūčias ir pirmąją Šv. Kalėdų dieną (gruodžio 24–25 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos Šv. Kūčių išvakarėse (gruodžio 23 d.) pasibaigus ugdymo užsiėmimams iš ugdymo įstaigos arba gyvenamosios vietos 17 val. ir pristatydamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki pirmosios Šv. Kalėdų dienos (gruodžio 25 d.) 17 val.; neporiniais kalendoriniais metais per Šv. Kalėdas, pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos Šv. Kalėdų pirmos dienos (gruodžio 25 d.) 12 val. ir pristatydamas dukterį gruodžio 26 d. į jos gyvenamąją vietą iki 18 val.

1.4. Tėvas bendrauja su dukterimi per Šv. Velykas: neporiniais kalendoriniais metais Šv. Velykų išvakarėse pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos nuo 17 val. ir grąžindamas Šv. Velykų pirmąją dieną iki 17 val.; poriniais kalendoriniais metais Šv. Velykų pirmąją dieną pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžindamas vaiką antrą Šv. Velykų dieną į jos gyvenamąją vietą 18 val.

1.5. Tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi neporiniais kalendoriniais metais Naujųjų metų išvakarėse (gruodžio 31 d.) ir Naujųjų metų sausio 1 d., pasiimdamas dukterį iš ugdymo įstaigos pasibaigus vaiko ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos

gruodžio 31 d. 17 val. ir grąžindamas dukterį sausio 1 d. 18 val. į jos gyvenamąją vietą.

1.6. Tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi per dukros gimtadienius (balandžio 15 d.) kiekvienais neporiniais kalendoriniais metais, pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val., jeigu tai ne darbo diena arba pasibaigus ugdymo užsiėmimams iš jos ugdymo įstaigos 17 val., jeigu tai darbo diena, ir grąžindamas dukterį sekančią po gimtadienio dieną į jos gyvenamąją vietą 18 val., jeigu sekanti diena yra ne darbo diena, arba 19 val. tą pačią dieną į jos gyvenamąją vietą, jei sekanti diena yra darbo diena.

1.7. Kiekvieno iš tėvų gimtadienį, Mamos dieną ir Tėvo dieną (duomenys neskelbtini) praleidžia su tuo iš tėvų, kurio gimtadienis (diena) yra švenčiamas, nepriklausomai nuo nustatytos bendravimo tvarkos. Tuo atveju, jeigu vaiko motinos gimtadienio diena sutampa su vaiko tėvo bendravimo su vaiku savaitgaliu, tėvas su vaiku bendrauja pasiimdamas vaiką iš jo gyvenamosios vietos kitą dieną po gimtadienio, t. y. lapkričio 11 d. 12 val. ir grąžindamas sekmadienį į jos gyvenamąją vietą 18 val., o jeigu vaiko mamos gimtadienio diena yra trečiadienis, tėvas su vaiku bendrauja pasiimdamas vaiką lapkričio 9 d. pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba iš jo gyvenamosios 17 val. ir grąžindamas į gyvenamąją vietą tą pačią dieną 19 val. Tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais metais per tėvo gimtadienį (gruodžio 19 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos ar ugdymo įstaigos šventės išvakarėse nuo 17 val., ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 19 val., jei tai ne darbo diena; jeigu sekanti diena yra darbo diena, tą pačią dieną 19 val. į vaiko gyvenamąją vietą; tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais metais per Tėvo dieną (birželio mėnesio pirmą sekmadienį), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 18 val., jei Tėvo diena nesutampa su tėvo ir dukters bendravimo savaitgaliu; motina turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais metais per Motinos dieną (gegužės mėnesio pirmą sekmadienį), jei Motinos diena sutampa su tėvo ir dukters bendravimo savaitgaliu, tėvas pasiima dukterį iš jos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos penktadienį 17 val. ir grąžina dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 12 val.

1.8. Tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais poriniais kalendoriniais metais: per Lietuvos valstybės atkūrimo dieną (vasario 16 d.), Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną (liepos 6 d.), Visų šventųjų dieną ir Vėlinių dieną (lapkričio 1–2 d.) pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki lapkričio 2 d. 18 val.; tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais neporiniais kalendoriniais metais: Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną (kovo 11 d.), Zolinę (rugpjūčio 15 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 18 val. Valstybėje paskelbus naujas šventines dienas poriniais kalendoriniais metais su dukterimi bendrauja tėvas.

1.9. Dukrai pradėjus lankyti mokyklą ir ne anksčiau kaip nuo 2023 m. rugsėjo 1 d., kiekvienais kalendoriniais metais tėvas turi teisę praleisti su dukterimi pusę moksleivių rudens, žiemos ir pavasario atostogų. Konkretus moksleivių rudens, žiemos, pavasario atostogų laikas turi būti šalių suderintas ne vėliau kaip prieš 1 (vieną) mėnesį, bet ne anksčiau kaip 2 (du) mėnesius iki numatomų atostogų pradžios, elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini) arba SMS žinute (tel. Nr. (duomenys neskelbtini)). Tėvas pasiima dukrą atostogoms jų išvakarėse iš jos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžina į gyvenamąją vietą iki paskutinės sutartas atostogų dienos 18 val. Vaiko motina ne vėliau nei 1 mėn. prieš numatomą atostogų laiką, turi patvirtinti vaiko atostogų su tėvu laiką, tik tokiu atveju yra laikoma, kad atostogos yra suderintos arba jeigu dėl svarbių objektyvių priežasčių tuo metu atostogos su tėvu yra neįmanomos dėl mamos suplanuotų atostogų ar tėvui negalint tuo laikotarpiu atostogauti, pasiūlyti kitą atostogų laiką, atsižvelgiant į tėvo prašytą atostogų trukmę. Taip pat tėvas užtikrina, kad atostogų metu bus galimybė vaiko mamai susisiekti su vaiku telefonu nuo 18 val. iki 21 val. (užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų pakrauta, įjungta ir vaikui pasiekama) ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų, išskyrus, kai tai objektyviai nėra įmanoma). Tėvas turi teisę praleisti su dukra pusę vasaros atostogų, bet ne ilgiau kaip 14 dienų nepertraukiamai. Konkretus šių atostogų laikas turi būti šalių suderintas ne vėliau kaip prieš 1 (vieną) mėnesį, bet ne anksčiau kaip 2 (du) mėnesius iki numatomų atostogų pradžios, informuojant vaiko mamą elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini) arba SMS žinute (tel. Nr. (duomenys neskelbtini)). Vaiko motina ne vėliau nei 1 mėn. prieš numatomą atostogų laiką, turi patvirtinti vaiko atostogų su tėvu laiką, tik tokiu atveju yra laikoma kad atostogos yra suderintos, arba, jeigu dėl svarbių objektyvių priežasčių tuo metu atostogos su tėvu yra neįmanomos, pasiūlyti kitą atostogų laiką, atsižvelgdama į tėvo prašytą atostogų trukmę. Taip pat tėvas užtikrina, kad atostogų metu bus galimybė susisiekti su vaiku telefonu nuo 18 val. iki 21 val. (užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų pakrauta, įjungta ir vaikui pasiekama) ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų, išskyrus, kai tai objektyviai nėra įmanoma).

1.10. Tėvas turi teisę praleisti su dukra pusę vasaros atostogų, bet ne ilgiau kaip 14 dienų nepertraukiamai. Konkretus šių atostogų laikas turi būti šalių suderintas ne vėliau kaip prieš 1 (vieną) mėnesį, bet ne anksčiau kaip 2 (du) mėnesius iki numatomų atostogų pradžios, informuojant vaiko mamą elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini) arba SMS žinute (tel. Nr. (duomenys neskelbtini)). Vaiko motina ne vėliau nei 1 mėn. prieš numatomą atostogų laiką, turi patvirtinti vaiko atostogų su tėvu laiką, tik tokiu atveju yra laikoma kad atostogos yra suderintos, arba, jeigu dėl svarbių objektyvių priežasčių tuo metu atostogos su tėvu yra neįmanomos, pasiūlyti kitą atostogų laiką, atsižvelgdama į tėvo prašytą atostogų trukmę. Taip pat tėvas užtikrina, kad atostogų metu bus galimybė susisiekti su vaiku telefonu nuo 18 val. iki 21 val. (užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų pakrauta, įjungta ir vaikui pasiekama) ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų, išskyrus, kai tai objektyviai nėra įmanoma).

1.11. Atostogų metu tėvas turi teisę dukterį vežti į užsienį atostogų laikotarpiui be atskiro mamos sutikimo, tačiau informuodamas vaiko mamą apie galimą vykimo kryptį. Bet kuris iš tėvų, norėdamas išsivežti vaiką į užsienį ilgesniam nei 1 (vieno) mėnesio laikotarpiui, turi gauti rašytinį kito iš tėvų sutikimą likus ne daugiau, nei 2 (dviem) savaitėms iki planuojamo išvykimo. Vienam iš tėvų išvykus su vaiku į užsienį atostogų, jis įpareigojamas kitam iš tėvų raštu pranešti apie vaiko laikiną gyvenamąją vietą, esant būtinumui apie vaiko sveikatos būklę bei užtikrinti kitam iš tėvų ne retesnį, nei 1 kartą per savaitę pokalbį su vaiku telefonu ar kitomis komunikacijų priemonėmis.

1.12. Tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi jos ligos atveju jos buvimo gydymo įstaigoje (stacionare) laikotarpiu ne mažiau, kaip 4 (keturias) valandas kas antrą dieną, apie konkrečią vaiko lankymo dieną ir valandą įspėjęs vaiko motiną ne mažiau, kaip likus 1 (vienai) dienai iki numatomo susitikimo su dukterimi.

1.13. Abu tėvai bendravimo su vaiku klausimus derina telefonu (tel. Nr. (duomenys neskelbtini) arba elektroniniu paštu (duomenys neskelbtini)). Kiekvienas iš tėvų privalo užtikrinti vienas kitam galimybę susisiekti su vaiku telefonu, užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų pakrauta, įjungta ir vaikui pasiekama, ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų; tėvas telefonu ar kita komunikacijų priemone su dukterimi bendrauja antradienį laikotarpiu nuo 19 val. iki 20 val., šeštadienį (jei tuo metu dukra nepraleidžia su tėvu) laikotarpiu nuo 11 val. iki 13 val. (duomenys neskelbtini) išreikškus norą, telefoninis bendravimas su kiekvienu iš tėvų, pas kurį tuo metu būna vaikas, turi būti užtikrintas atsižvelgiant į vaiko norus, jo interesus.

1.14. Kiekvienas iš tėvų informuoja vienas kitą ne vėliau kaip per 5 (penkias) kalendorines dienas apie elektroninio pašto, telefono, kuris yra naudojamas ryšiui, susijusiu su vaiku klausimais ir (ar) su vaiku palaikyti, pasikeitimą; vaiko motina įpareigojama visais atvejais ne vėliau kaip per 10 (dešimt) kalendorinių dienų informuoti vaiko tėvą apie vaiko gyvenamosios vietos, gydymo ir vaiko ugdymo įstaigos ar papildomo ugdymo pasikeitimą; vaiko motina įpareigojama ne vėliau kaip per 1 dieną informuoti vaiko tėvą vaikui susirgus, jei tai susiję su vaiko ir tėvo nustatytu bendravimu ir jo pasikeitimais. Kitais atvejais vaiko motina tėvą apie vaiko susirgimus informuoja per tą patį laikotarpį (per 1 dieną) tik tuo atveju, jei vaikui numatytas gydymas gydymo įstaigoje (stacionare),

susirgus ilgesnio gydymo reikalaujančia liga ar sveikatos sutrikimu, ar patyrus traumą.

1.15. Motina perduoda tėvui reikiamus vaiko drabužius, kitus vaiko asmeninius daiktus, reikalingus buvimui ar išvykai su tėvu bei gydytojo vaikui priskirtus vaistus, jeigu pastarasis serga, ir suteikia visą būtiną informaciją apie vaikui paskirtą gydymą ir gydytojų rekomendacijas. Suplanuotai kelionei į užsienį reikalingi vaiko asmens dokumentai turi būti perduoti tėvui ne vėliau nei likus 2 savaitėms iki numatomos kelionės pradžios.“

7.3. Kitus ieškinio ir priešieškinio reikalavimus teismas atmetė, paskirstė bylinėjimosi išlaidas.

2. Teismas pažymėjo, kad teismo posėdžio metu išvadą teikiančios institucijos atstovė paaiškino, jog apklausiamą (duomenys neskelbtini) nurodė gerai besijaučianti su abiem tėvais, jokių išskirtinių problemų dėl bendravimo su tėvais nenurodė. Tas pačias aplinkybes patvirtino ir 2021 m. vasario 2 d. teismo posėdžio metu apklausta vaikų darželio (duomenys neskelbtini) psichologė (duomenys neskelbtini) (iš vaiko jokių neigiamų pasisakymų apie tėvus negirdėjo, vaikas priešiško tėvams nejaucia, nerimo ar agresijos nėra). Atsižvelgdamas į nurodytas aplinkybes teismas nusprendė, kad byloje nenustatyta pagrindo riboti kurio nors iš tėvų bendravimą su vaiku dėl galimai netinkamo jų elgesio.
3. Teismas nustatė, kad ieškovės ir atsakovo tarpusavio santykiai yra itin konfliktiški – teismo posėdžio metu, sprendžiant dėl atsakovo prašymo skirti vaiko psichologinę ekspertizę, išvadą teikiančios institucijos atstovė nurodė, kad psichologo pagalba labiau reikalinga tėvams nei vaikui, nes jų ypač konfliktiški tarpusavio santykiai neatitinka vaiko interesų; šalių santykių konfliktškumą patvirtina ir šalių į bylą teikti kitos šalies galimai netinkamo elgesio įrodymai. Tai, teismo vertinimu, lemia būtinybę nustatyti pakankamai detalią bendravimo su vaiku tvarką. Tokią būtinybę teismo posėdžio metu patvirtino ir išvadą teikiančios institucijos atstovė, ši išvada taip pat buvo padaryta Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendime civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#).
4. Teismas pažymėjo, kad teismo posėdžio metu šalys nurodė, jog vaiko vežimas savaitės viduryje į kitą miestą pas atsakovą yra sudėtingas vaikui. Tas pačias aplinkybes patvirtino kaip liudytojos teismo posėdžio metu apklaustos vaiko močiutės (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini). Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendime civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) buvo nurodyta, kad labiau tikėtina, jog dviejų kartų per savaitę kelionės automobiliu iš (duomenys neskelbtini) daro neigiamą įtaką šalių nepilnamečio vaiko fizinei ir emocinei būklei (ji vargina, lemia jo irzlumą, nuotaikų kaitą, blogą miegą). Atsižvelgdamas į tai teismas nusprendė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-812-1045/2019 nustatytos bendravimo tvarkos 1.2 punktas keistinas, nustatant ieškovės siūlomą bendravimo tvarką: „1.2 Neporinėmis ir porinėmis metų savaitėmis tėvas bendrauja su dukterimi papildomai trečiądienį, pasiimdamas dukterį iš jos ugdymo įstaigos, pasibaigus ugdymo užsiėmimams, arba jos gyvenamosios vietos 17 val., ir grąžindamas vaiką tą pačią dieną į jos namus 19 val.“
5. Sprendžiamas dėl atsakovo pageidavimo su vaiku bendrauti ne trečiądienį dvi valandas, kaip siūlo ieškovė, o ilgiau – grąžinant vaiką pirmadienio rytą į ugdymo įstaigą, teismas nurodė, kad atsakovas bylos nagrinėjimo metu pats pripažino, jog vaiką pristato į ugdymo įstaigą apie 10 val., t. y. jau prasidėjus ugdymo procesui. Teismas konstatavo, kad atsakovo siekis apriboti vaiko ugdymo proceso laiką yra nesuderinamas su vaiko interesais ir poreikiu būti nuosekliai ugdomam, todėl priešieškinio reikalavimą dėl bendravimo tvarkos 1.1 ir 1.2 punktų pakeitimo atmetė. Teismas tenkino ieškinio reikalavimą dėl bendravimo tvarkos 1.1 punkto pakeitimo, jį išdėstė taip: tėvas bendrauja su dukterimi kas antrą savaitgalį (porinėmis metų savaitėmis) nuo penktadienio, pasiimdamas dukterį iš jos ugdymo įstaigos pasibaigus ugdymo užsiėmimams arba jos gyvenamosios vietos 17 val. ir grąžindamas vaiką į jos gyvenamąją vietą to paties savaitgalio sekmadienį iki 18 val.; jeigu į tėvo (motinos) savaitgalio bendravimą patenka šventinė diena, per kurią bendrauja su vaiku motina (tėvas), tai pirmenybė teikiama bendravimo tvarkai savaitgalį.
6. Remdamasis tais pačiais motyvais (nutarties 11 punktas) teismas tenkino ieškinio 1.3–1.7 punktų reikalavimus, kuriais yra keičiami nustatytos bendravimo su vaiku tvarkos 1.3–1.11 punktai ir kuriuos priešieškiniu atsakovas prašė palikti nepakeistus, taip pat ieškinio 1.8 punkto reikalavimą, jį papildydamas aplinkybe, kad šventine diena paskelbta lapkričio 2 d. (Vėlinės), ir priešieškinyje nurodytu siūlymu, kad valstybėje paskelbus naujas šventines dienas poriniais kalendoriniais metais su dukterimi bendrauja tėvas, bendravimo tvarkos 1.8 punktą išdėstydamas taip: tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais poriniais kalendoriniais metais: Lietuvos valstybės atkūrimo dieną (vasario 16 d.), Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną (liepos 6 d.), Visų šventųjų dieną ir Vėlinių dieną (lapkričio 1–2 d.) pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki lapkričio 2 d. 18 val.; tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais neporiniais kalendoriniais metais: Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną (kovo 11 d.), per Žolinę (rugpjūčio 15 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 18 val. Valstybėje paskelbus naujas šventines dienas poriniais kalendoriniais metais su dukterimi bendrauja tėvas.
7. Atsižvelgdamas į byloje nustatytas aplinkybes dėl šalių tarpusavio santykių, vaiko ugdymo proceso eigos, tai, kad šalių duktė dėl savo amžiaus labiau nori telefonu žaisti nei kalbėtis, teismas nusprendė tenkinti ieškinio 1.9–1.14 punktų reikalavimus, nes juose nurodyta bendravimo su vaiku tvarka, teismo vertinimu, geriau atitinka vaiko interesus nei siūloma atitinkamais priešieškinio punktais.
8. Teismas pripažino pagrįstu priešieškinio reikalavimą dėl bendravimo tvarkos 1.20 punkto pakeitimo ir nusprendė jį išdėstyti taip: motina perduoda tėvui reikiamus vaiko drabužius, kitus vaiko asmeninius daiktus, reikalingus buvimui ar išvykai su tėvu, bei gydytojo vaikui priskirtus vaistus, jeigu pastarasis serga, ir suteikia visą būtiną informaciją apie vaikui paskirtą gydymą ir gydytojų rekomendacijas. Suplanuotai kelionei į užsienį reikalingi vaiko asmens dokumentai turi būti perduoti tėvui ne vėliau nei likus 2 savaitėms iki numatomos kelionės pradžios.
9. Teismas nurodė, kad pagal Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 1 punktą išmoka yra skiriama vaikui, o ne vieno iš tėvų kelionės išlaidų kompensavimui. Atsižvelgdamas į tai, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) vaiko gyvenamoji vieta nustatyta su ieškove, teismas nusprendė, kad valstybės nepilnamečiam vaikui išlaikyti skirta lėšų suma pagal Išmokų vaikams įstatymą turi būti mokama į ieškovės atsiskaitomąją sąskaitą.
10. Kauno apylinkės teismas 2021 m. balandžio 26 d. papildomu sprendimu pakeitė Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 19 d. sprendimo 21–22 punktus dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo.
11. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovo apeliacinį skundą, 2021 m. spalio 21 d. sprendimu:
  - 17.1. panaikino Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 19 d. sprendimo dalį, kuria pakeista Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) dalis dėl vaiko išmokos, nustatant, kad valstybės nepilnamečiam vaikui (duomenys neskelbtini) išlaikymui skirta lėšų suma pagal Išmokų vaikams įstatymą mokama į ieškovės (duomenys neskelbtini) atsiskaitomąją sąskaitą Nr. (duomenys neskelbtini) „Luminor“ banke, ir šį ieškinio reikalavimą atmetė;
  - 17.2. patikslino Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 19 d. sprendimo rezoliucinės dalies 1.8 punktą ir jį išdėstė taip: tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais poriniais kalendoriniais metais: Lietuvos valstybės atkūrimo dieną (vasario 16 d.), Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną (liepos 6 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą tą pačią dieną iki 18 val.; Visų šventųjų dieną ir Vėlinių dieną (lapkričio 1–2 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos lapkričio 1 d. 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki lapkričio 2 dienos 18 val. Tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais neporiniais kalendoriniais metais: Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dieną (kovo 11 d.), per Jonines (birželio 24 d.), Žolinę (rugpjūčio 15 d.), pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos 10 val. ir grąžindamas dukterį į jos gyvenamąją vietą iki šventės dienos 18 val. Valstybėje paskelbus naujas šventines dienas poriniais kalendoriniais metais su dukterimi bendrauja tėvas;

- 17.3. pakeitė Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 19 d. sprendimo dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo;
- 17.4. panaikino Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 26 d. papildomą sprendimą ir paskirstė bylinėjimosi išlaidas.
12. Apeliacinės instancijos teismas atsisakė priimti atsakovo pateiktus naujus įrodymus – garso įrašus, konstatavęs, kad nėra galimybės identifikuoti šių įrašų padarymo laiką ir aplinkybes, taip pat atsisakė priimti su apeliaciniu skundu pateiktą 2021 m. kovo 30 d. teismo posėdžio dalies garso įrašą, atsižvelgdamas į tai, kad šis įrašas yra byloje. Kitus atsakovo pateiktus rašytinius įrodymus (šalių susirašinėjimus, Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 28 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e2YT-9879-1126/2021](#), tėvo pokalbių su dukterimi stenogramas, 2021 m. rugpjūčio 16 d. psichologės, šeimos mediatorės (duomenys neskelbtini) pažymą, garso įrašus su paaiškinimais, susirašinėjamą, anot atsakovo, patvirtinantį vaiko motinos negeranoriškumą ir bendradarbiavimo pareigos nevykdymą, Kauno apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus 2021 m. rugpjūčio 17 d. raštą Nr. 4SD-4211) apeliacinės instancijos teismas atsisakė priimti nusprendęs, kad atsakovas nepagrindė šių įrodymų pateikimo būtinybės apeliacinės instancijos teisme.
13. Apeliacinės instancijos teismas pripažino nepagrįstu atsakovo argumentą, kad sprendamas klausimą dėl bendravimo tvarkos nustatymo pirmosios instancijos teismas turėjo paskirti (duomenys neskelbtini) teismo psichologijos ekspertizę, taip pat atmetė atsakovo prašymą dėl tokios ekspertizės skyrimo apeliacinės instancijos teisme. Teismas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas į konfliktiškus šalių santykius atsižvelgė nustatydamas detalų atsakovo bendravimo su vaiku tvarką, poreikis skirti ekspertizę vaikui nebuvo nustatytas, todėl šis atsakovo prašymas pirmosios instancijos teismo buvo pagrįstai atmestas, o naujų įrodymų, kurių pagrindu būtų galima spręsti dėl tokios ekspertizės būtinumo, nėra.
14. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismo išvada dėl to, kad vaiko vežimas savaitės viduryje į kitą miestą pas atsakovą yra sudėtingas vaikui, padaryta tinkamai įvertinus į bylą pateiktų įrodymų visetą. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, atsižvelgiant ne tik į tai, kad šalys gyvena skirtinguose miestuose, bet ir į vaiko amžių, pirmosios instancijos teismo nustatyta tėvo bendravimo su vaiku tvarka vieną savaitės dieną – trečiadienį atitinka vaiko interesus, todėl jos keisti nėra pagrindo.
15. Apeliacinės instancijos teismas pripažino nepagrįstais atsakovo argumentus, kuriais nesutinkama su pirmosios instancijos teismo nustatyta bendravimo su vaiku tvarka per valstybines šventes (atsakovas įpareigotas paimti dukterį iš gyvenamosios vietos ir grąžinti tą pačią dieną). Teismas pažymėjo, kad per didžiąsias šventes (Šv. Velykas, Šv. Kalėdas ir Naujuosius metus) šventinės dienos yra daugiau nei viena diena, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendimo 1.3, 1.4, 1.5 punktais leido atsakovui dukterį pasiimti iš vakaro ir grąžinti ateinančią dieną. Kadangi kitos valstybinės šventės švenčiamos tik vieną dieną, taip pat pagrįstai nustatyta, kad tėvas dukterį pasiima ir grąžina į jos gyvenamąją vietą tą pačią dieną. Tačiau, atsižvelgdamas į tai, kad pirmosios instancijos teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje 1.8 punkte nepasisakyta dėl atsakovo bendravimo su dukterimi per Jonines (birželio 24 d.), apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad yra pagrindas šį punktą patikslinti. Taip pat tikslintina ir bendravimo tvarkos 1.8 punkte nustatyta tėvo su vaiku bendravimo trukmė Visų Šventųjų ir Vėlinių dienomis.
16. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, atsižvelgiant į tai, kad šalių duktė pradės lankyti mokyklą ne anksčiau kaip nuo 2023 m. rugsėjo 1 d., pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, kad tik tuomet ji turės rudens, žiemos ir pavasario atostogas, ir pagrįstai bendravimo tvarkos 1.9 punktu nustatė tėvo su dukterimi bendravimo tvarką šių atostogų metu. Bendravimo tvarkos 1.9 punktu yra tinkamai nustatyta ir vaiko paėmimo atostogoms ir grąžinimo po atostogų tvarka bei atostogų suderinimo laikas, todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad atsakovo su vaiku bendravimo tvarka yra neaiški ar nekonkreči. Bendravimo tvarkos 1.10 punktu nustatyta, kad tėvas su dukterimi praleidžia pusę vasaros atostogų, bet ne ilgiau kaip 14 dienų nepertraukiamai, taip pat šiuo punktu tinkamai nustatyta atostogų derinimo tvarka, galimybė su vaiku susisiekti telefonu kitam iš tėvų atostogų metu.
17. Pasisakydamas dėl atsakovo argumentų, susijusių su bendravimu su dukterimi tvarka jai susirgus ir esant stacionarioje gydymo įstaigoje, apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad tėvui nustatytas bendravimo su dukterimi laikas yra aktualus tik tėvui, tačiau bendravimas gydymo įstaigoje turės vykti pagal tos įstaigos nustatytą tvarką.
18. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nėra pagrindo spręsti, kad patvirtintos bendravimo tvarkos 1.13 punktas yra neaiškus, nekonkretus ar pažeidžiantis atsakovo teises, todėl apeliacinio skundo argumentą dėl šalių lygiateisiškumo principo pažeidimo nustatant bendravimo su vaiku telefonu tvarką teismas atmetė.
19. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad šalių santykiai iki šiol yra itin konfliktiški, todėl bendravimo laiko kompensavimas, kai tėvas negali bendrauti su vaiku teismo patvirtintoje tvarkoje nurodytu laiku ne dėl nuo jo priklausančių aplinkybių, tik didintų šalių tarpusavio nesutarimus. Atsižvelgdamas į tai apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nustatytą bendravimo tvarką papildyti atsakovo nurodytu punktu (bendravimo tvarkos 1.6 punktas panaikintas pirmosios instancijos teismo sprendimu) nėra tikslinga.
20. Apeliacinės instancijos teismas pripažino pagrįstu atsakovo argumentą, kad pirmosios instancijos teismas, neturėdamas tam teisinio pagrindo, pakeitė Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) nustatytą išmokų pagal išmokų vaikams įstatymą mokėjimo tvarką. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta buvo nustatyta su motina ir nustatyta, kad nepilnamečiam vaikui valstybės mokama išmoka pagal išmokų vaikams įstatymą yra mokama į ieškovo (duomenys neskelbtini) banko sąskaitą. Pirmosios instancijos teismas konstatavo tą pačią teisiškai reikšmingą faktinę aplinkybę, kaip ir teismas civilinėje byloje Nr. e2-812-1045/2021, t. y. kad nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta nustatyta su motina. Vilniaus apylinkės teismas 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-812-1045/2021 priteisė iš (duomenys neskelbtini) nepilnamečio vaiko išlaikymui po 200 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis, skaičiuojant nuo ieškinio pateikimo dienos (2018 m. birželio 14 d.) iki vaiko pilnametystės. Šioje byloje priteisto išlaikymo dydžio pakeitimo klausimai nėra nagrinėjami. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, nesant byloje pareikšto reikalavimo dėl išlaikymo dydžio pakeitimo keisti valstybės mokamų išmokų gavėją nebuvo pagrindo.
21. Kauno apylinkės teismas 2021 m. lapkričio 11 d. nutartimi tenkino atsakovo prašymą dėl sprendimo išaiškinimo ir išaiškino, kad:
- 27.1. tais atvejais, kai kyla kolizija tarp Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 19 d. sprendimu nustatytos bendravimo tvarkos 1.1 punkto ir 1.3 punkto nuostatų, turi būti vadovaujamas 1.3 punkte nustatyta bendravimo tvarka;
- 27.2. tais atvejais, kai kyla kolizija tarp bendravimo tvarkos 1.1 punkto ir 1.4–1.7 punktų nuostatų, turi būti vadovaujamas 1.4–1.7 punktuose nustatyta bendravimo tvarka. Tais atvejais, kai kyla kolizija tarp bendravimo tvarkos 1.1 punkto ir 1.8 punkto nuostatų, turi būti vadovaujamas 1.1 punkte nustatyta bendravimo tvarka;
- 27.3. iki 2023 m. rugsėjo 1 d. atsakovas bendravimo tvarkos 1.9 punkte nurodytomis nuostatomis dėl atostogų naudotis negali;
- 27.4. bendravimo tvarkos 1.10 punkto nuostatos yra taikomos dviem atvejais – 2022 metų vasarą vaiko lankomai ugdymo įstaigai paskelbus kasmetines vasaros atostogas, taip pat kiekvienais metais tėvo atostogų darbovietėje vasaros metu, t. y. tuomet, kai dukters ugdymo įstaigose nevyksta ugdymo veikla.

22. Kasaciniu skundu atsakovas prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį dėl bendravimo su vaiku tvarkos nustatymo ir perduoti šią bylos dalį apeliacinės instancijos teismui apeliacine tvarka nagrinėti iš naujo, priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 28.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 3.177 straipsnį, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 212, 314 straipsnius. Atsakovas pateikė apeliacinės instancijos teismui naujus įrodymus, pagrindžiančius poreikį byloje skirti teismo psichologijos ekspertizę, tačiau teismas naujų įrodymų nepriėmė ir prašymo skirti ekspertizę netenkino. Ekspertizės rezultatai būtų padėję teismui objektyviai nustatyti, ar kuris nors iš tėvų, kurių santykiai teismų konstatuoti kaip konfliktiški, daro žalą vaikui, ir atitinkamai tai, kokia bendravimo tvarka labiausiai atitinka geriausius mažamečio vaiko interesus. Geriausių vaiko interesų užtikrinimo aspektu būtina aiškintis tėvų konfliktą priežastis ir parinkti tinkamus būdus jas pašalinti. [CK 3.177 straipsnis](#) įpareigoja teismą išklausti vaiką, sugebantį išreikšti savo pažiūras, ir išsiaiškinti vaiko norus.
- 28.2. Apeliacinės instancijos teismas nepasisakė dėl apeliacinio skundo argumento dėl nepagrįsto atsakovo, kaip proceso šalies, teisės duoti paaiškinimus ir užduoti kitai proceso šaliai bei apklausiamoms liudytojoms klausimus ribojimo 2021 m. kovo 30 d. vykusiame pirmosios instancijos teismo posėdyje, motyvuojant valstybėje įvestu karantino režimu. Atsakovo nuomone, tokiu teismo elgesiu buvo pažeistas [CPK 255 straipsnis](#), reglamentuojantis proceso dalyvių kalbų trukmės neribojimą, taip pat atsakovo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą. Dėl dvejopų standartų taikymo proceso šalims atsakovas suabejojo teismo nešališkumu.
- 28.3. [CK 3.170 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtinta galimybė pakeisti bendravimo su vaiku tvarką siejama su esminiu aplinkybių pasikeitimu. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad išvada dėl konfliktiško vaiko tėvų tarpusavio santykių buvo padaryta ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#), kuriame teismas nustatė detalios bendravimo tvarkos poreikį. Dėl to nėra aišku, koks esminis aplinkybių pasikeitimas lėmė poreikį pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu nustatytą detalą bendravimo tvarką, apribojant tėvo bendravimą su dukterimi darbo dienomis (bendravimo tvarkos 1.2 punktą), valstybinių švenčių dienomis (bendravimo tvarkos 1.8 punktą), nustatant tėvo ir dukters bendravimą per moksleivių rudens, žiemos, pavasario ir vasaros atostogas ne anksčiau kaip nuo 2023 m. (bendravimo tvarkos 1.9 punktą), nors jau nuo 2021 m. rugsėjo mergaitė lanko priešmokyklinio ugdymo grupę ir ši aplinkybė buvo žinoma bylos nagrinėjimo metu, sumažinant tėvo bendravimo su vaiku apimtį, kai apribojamas bendravimas per dukteriai ir tėvui reikšmingas šventes (tėvo ir vaiko gimtadieniai, Mokslo ir žinių diena), nuotoliniu būdu (bendravimo tvarkos 1.21 punktą), panaikinant bendravimo tvarkos 1.26 punktą, susijusį su tėvo dėl objektyvių priežasčių nebendrauto laiko su dukterimi kompensavimu. Apeliacinės instancijos teismas teisiskai reikšmingomis aplinkybėmis nurodė vaiko amžių, tai, kad nepilnametė noriai bendrauja ir gerai jaučiasi su abiem tėvais, kad šalys gyvena skirtinguose miestuose ir santykiai tarp šalių ilgą laiką yra konfliktiški. Teismų praktikoje šios aplinkybės pripažįstamos svarbiais kriterijais sprendžiant klausimą dėl skyrium gyvenančio tėvo bendravimo tvarkos su vaiku nustatymo, tačiau jos negali nulemti šios tvarkos pakeitimo, jeigu šios aplinkybės jau egzistavo nustatant skyrium gyvenančio tėvo bendravimo su vaiku tvarką ir iš esmės nėra pasikeitusios.
- 28.4. Apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CK 3.175 straipsnio](#) 2, 3 dalis, 3.177 straipsnį, [CPK](#) 212, 255, 314 straipsnius, 380 straipsnio 1 dalį, pripažino pagrįstu pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo buvo iš esmės sutrumpinta Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) nustatyta tėvo bendravimo su dukterimi trukmė, apribojant tėvo bendravimą su vaiku darbo dienomis, švenčių dienomis, per moksleivių atostogas, nuotoliniais būdais, atimant galimybę reikalauti, kad būtų kompensuotas prarastas tėvo bendravimas su dukterimi. Toks apeliacinės instancijos teismo sprendimas ir jo abstraktūs motyvai sudaro pagrindą manyti, kad teismas suteikė ieškovei, pažeidinėjančiai teismo nustatytą bendravimo su vaiku tvarką ir keliančiai įtampą bei konfliktus, nepagrįstą pranašumą įgyvendinant valdžią dukteriai, o atsakovą netiesiogiai įvardijo kaip konflikto iniciatorių, kurio bendravimą su vaiku būtina iš esmės apriboti. Apeliacinės instancijos teismo sprendimas formuoja nepilnamečiam vaikui žalingą stabilumo nebuvimą, nulemia nusistovėjusios bendravimo tvarkos nepagrįstą pakeitimą, suteikia esminį pranašumą vaiką auginančiai motinai ir sudaro jai galimybę įgyvendinti savo valdžią prieš vaiko interesus. Apeliacinės instancijos teismui nustatčius, kad nėra duomenų, jog tėvo ir vaiko bendravimas kenktų vaiko interesams ar kad tėvo elgesys kenktų vaikui, tėvo bendravimas su vaiku nepagrįstai buvo apribotas.
- 28.5. Ieškovė yra bausta už teismo sprendimo dėl skyrium gyvenančio vaiko tėvo (atsakovo) bendravimo tvarkos su vaiku nevykdymą, teismai ne vienoje byloje yra konstatavę sisteminius vaiko teisių pažeidimus motinos (ieškovės) veiksmais, trukdant tėvui įgyvendinti jo teisę tiesiogiai ir pastoviai bendrauti su dukterimi, tačiau apeliacinės instancijos teismas neatsižvelgė į kasacinio teismo išskirtus skyrium gyvenančio tėvo bendravimo su vaiku principus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-157-916/2021](#)). Pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką vaiko bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) neskatinimas ar tokio bendravimo ribojimas (savo nuožiūra sprendžiant dėl galimybės skyrium gyvenančiam tėvui (motinai) bendrauti su vaiku, neužtikrinant nuolatinio ir emociskai stabilaus jų ryšio formavimosi) pripažįstami teisiskai reikšmingomis aplinkybėmis sprendžiant dėl vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-269/2013](#)). Nors motina (ieškovė) neskatina dukters bendrauti su skyrium gyvenančiu tėvu, riboja šį bendravimą, nustatydama taisykles, pagal kurias tėvas turėtų bendrauti su dukra, ir savo nuožiūra sprendžia dėl šio bendravimo (ne)įgyvendinimo, apeliacinės instancijos teismas iš esmės apribojo tėvo ir dukters bendravimą. Tokiu būdu buvo nukrypta nuo kasacinio teismo praktikos, pagal kurią pirmiausia turėtų būti orientuojamasi į maksimalų laiką, kurį vaikas praleidžia su kiekvienu iš tėvų savaitgaliais, švenčių dienomis ir atostogų metu, suvienodinimą bei tam tikro laiko, kurį vaikas galėtų bendrauti su skyrium gyvenančiu tėvu darbo dienomis, nepakenkiant normaliam vaiko dienos režimui, nustatymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-279-969/2019](#)).
23. Ieškovė atsiliepimu į atsakovo kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 29.1. Jau ne kartą teisminiuose procesuose buvo nustatyta, kad Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu patvirtinta atsakovo bendravimo su dukterimi tvarka yra neprotinga, pažeidžianti šalių nepilnametės dukters interesus, nėra suderinama su įprastu ir nusistovėjusiu vaiko dienos ir gyvenimo ritmu, taip pat sudėtinga tokią tvarką įgyvendinti. Pakeitus bendravimo su vaiku tvarką neliko nuolatos konfliktų tarp tėvų keliančių sąlygų ir (arba) jas sujungus į bendrą visumą neliko spragų, kurios leistų atsakovui turėti daugiau teisių ir nuolatos kaltinti ieškovę, neva ji nevykdo teismo sprendimo. Valstybė ir jos institucijos pirmiausiai turi ginti vaiką, jo interesus, o ne konfliktuojančių tėvų interesus. Tai ir buvo esminės priežastys, dėl ko teismo sprendimu nustatyta bendravimo tvarka buvo būtina keisti (rekomendavo mediatoriai, Vaiko teisių apsaugos skyrius, psichologai). Be to, pats atsakovas teikė byloje priešiškinį ir proceso metu neteigė, kad jis apskritai nesutinka keisti nustatytos bendravimo su vaiku tvarkos. Byloje esantys duomenys patvirtina, kad pats atsakovas nesiekia klausimų spręsti taikiai, siekia kuo daugiau teisių sau ir nubausti ieškovę. Šiuo metu Vilniaus apskrityje vyriausiąjame policijos komisariate atliekamas ikiteisminis tyrimas atsakovo atžvilgiu dėl galimo fizinio, psichologinio smurto prieš vaiką, kuris turi psichologinių problemų (nustatytas tikas).
- 29.2. Vaiko norai šiuo atveju atskleisti neapklusus jo teisme (mergaitė šiuo metu yra penkeri) ir neskyrus psichologinės ekspertizės, tačiau pagrįstai remiantis Vaiko teisių apsaugos tarnybos bei teismo posėdžio metu apklaustos vaikų darželio (duomenys neskelbtini) psichologės (duomenys neskelbtini) paaiškinimais. Taigi faktiškai vaiko norai bendrauti su abiem tėvais ne kartą buvo išgirsti kaip ir kiti jo norai (pokalbiai telefonu su atsakovu, laiko praleidimas ir kt.).
- 29.3. Paties atsakovo elgesys su dukterimi buvo netinkamas (ji skųsdavosi tiek psichologinio smurto, tiek fizinio smurto atvejais, tiek išsakydavo nuomonę, kad bijo tėvo, nes jis dažnai supyksta, ir kt.), todėl ieškovė kreipėsi ne tik į psichologus pagalbos, teikė pagalbos prašymus ir Vaiko teisių apsaugos tarnybai, Seimo kontrolieriams ir kt. Šie faktai buvo pagrindas prašyti teismo paskirti ekspertizę.

Pirmosios instancijos teismas iš klausė šalių nuomones ir vėlesnėje proceso stadijoje ieškovė šio prašymo atsisakė, sutikdama su teismo ir institucijos, teikiančios išvadą, nuomone, kad ginčas kilęs dėl ne visuomet įgyvendamos bendravimo tvarkos ir vaiko pinigų, bet ne dėl vaiko gyvenamosios vietos ar siekiant apriboti tėvo bendravimą su dukterimi. Dėl atsakovo keliamų klausimų, kuris iš tėvų daro neigiamą poveikį nepilnamečiai dukteriai, normaliai vaiko raidai, kuris geriau gali užtikrinti mažametės interesus, motyvuotai buvo paaiškinta, kad tokio pobūdžio klausimai galėtų būti sprendžiami nustatant ar keičiant vaiko gyvenamąją vietą, bet ne bendravimo su vaiku tvarką, juolab kad vaikas nori bendrauti su abiem tėvais, abu vienodai myli ir kt. Abi šalys konfliktškai nuteikusias viena kitos atžvilgiu, tik viena šalis ieško kompromisų, o kita gilina konfliktus. Teismai nesuteikė didesnio pranašumo nė vienai šaliai, o priimdami sprendimus vadovavosi išimtinai vaiko interesų apsauga, juolab kad šalių dukteriai tik penkeri metai, o teisminiai procesai tęsiasi nuo 2019 m. Vaikas dėl savo amžiaus pats negali išreikšti aiškios nuomonės dėl bendravimo su tėvu dažnumo, tokio amžiaus vaikui būtina stabili namų aplinka, dienos režimas, kurių užtikrinimas būtų beveik neįmanomas palikęs galioti anksčiau nustatytą bendravimo tvarką vaikui pradėjus lankyti mokyklą.

- 29.4. Buvusi bendravimo tvarka sudarė sąlygas kilti naujiems šalių ginčams, nes šalių norai ir interesai dėl vaiko gyvenamosios ir ugdymo vietos pasirinkimo kitame mieste tapo skirtingi tik po kurio laiko (ieškovei išsikėlus gyventi į kitą miestą), todėl pagal nustatytą tvarką susitarimo pasiekti nebuvo įmanoma kitu būdu, kaip tik ginant vaiko interesus ir pakeičiant bendravimo tvarką. Bylos duomenimis, dviejų kartų per savaitę kelionės automobiliu iš (duomenys neskelbtini) daro neigiamą įtaką šalių nepilnamečio vaiko fizinei ir emocinei būklei (ji vargina, lemia jo irzlumą, nuotaikų kaitą, blogą miegą).
- 29.5. Tėvų teisių ir pareigų lygybės bei maksimalaus dalyvavimo auklėjant vaiką principai nereiškia, kad pagal teismo nustatytą skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarką vaikas turėtų savaitės viduryje vykti pas tėvą po ugdymo užsiėmimų, pvz., 17 val. ir anksti ryte 8 val. atvežant mergaitę į ugdymo įstaigą iš kito miesto, kai tėvo buvimas ir dalyvavimas vaiko gyvenime kokybiškesnis būtų tėvui su dukterimi praleidžiant dvi ar tris valandas vaiko gyvenamosios vietos mieste: parke, žaidimų kambariuose ir kt., vaikui nereikėtų anksti keltis ir dieną pradėti nuo kelionės į kitą miestą 100 km atstumu. Tas pats pasisakytina ir dėl dukters bendravimo su tėvu savaitgaliais, švenčių dienomis, per vaiko gimtadienius, nes nė vienas iš tėvų neturi pranašumo.
- 29.6. Šalių duktė 2022 m. rugsėjo 1 d. pradės lankyti kitą ugdymo įstaigą – mokyklą. Pamokos vaikui prasidės 8 val., todėl, tėvui bendraujant su dukterimi ankstesne tvarka, kai tėvas vaiką galėjo pasiimti viduryje savaitės su nakvyne, vaikui tektų anksti keltis, tai kenktų jos vystymuisi, emocinei būsenai ir turėtų tiesioginės įtakos pažangumui. Atvejo vadybos posėdžiuose ne kartą buvo svarstomas tėvo ir dukters bendravimas kasdien telefonu, nes jis buvo nepriimtinas dukteriai, lemdavo tėvų konfliktus. Nustatyta bendravimo tvarka mokyklinių atostogų metu, kai darželyje tokių atostogų nebūna, trukdė šalių dukteriai lankyti ugdymo įstaigą nesukeliant nepatogumų.
- 29.7. Nebendrauto laiko kompensavimas suteikdavo atsakovui daugiau pranašumo prieš įstatymą, prieš vaiko motiną ir keldavo konfliktus tarp tėvų. Tad buvo visos sąlygos kreiptis į teismą tam, kad būtų pakeista nustatyta bendravimo tvarka, bet jokių būdu nesiekiant riboti tėvo ir dukters bendravimo.
- 29.8. Atsakovo apeliacinės instancijos teismui teikti nauji įrodymai buvo pertekliniai, nepaneigiantys pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumo ir nesusiję su ieškiniu, priešieškiniu reikalavimais. Šie įrodymai apeliacinės instancijos teisme negalėjo būti priimti, nes pažeistų ieškovės teisę pasisakyti šiais klausimais. Byloje nėra duomenų, kad pirmosios instancijos teismas būtų nepagrįstai atsisakęs priimti atsakovo teiktus įrodymus.
24. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį dėl išlaikymui skirtos lėšų sumos pagal Išmokų vaikams įstatymą, papildomo sprendimo panaikinimo ir dėl šios dalies palikti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, priteisti iš atsakovo bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 30.1. Nuo 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio redakcija, kurioje nustatyta, kad jeigu išmoka vaikui paskirta iki Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 2, 6, 10, 15, 17, 18, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-2693 2 straipsnio 2 dalies įsigaliojimo (2021 m. sausio 1 d.) ir jos mokėjimo laikotarpis nepasibaigęs, įsigaliojus šio įstatymo 2 straipsnio 2 daliai išmokos vaikui mokėjimas tęsiasi, mokant šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje išdėstytoje Išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nustatyto dydžio išmoką vaikui. Taigi apeliacinės instancijos teismas taikė ne tos redakcijos teisės normą, rėmėsi netinkama teismų praktika, todėl padarė aiškią teisės taikymo klaidą. Išmoka skiriama ne tėvams, ne išlaikymui ir neatlieka kompensuojamos funkcijos. Išmoka mokama vaiko poreikiams tenkinti, o ne tėvų interesams užtikrinti. Remiantis Išmokų vaikams įstatymo nuostatomis, vaiko pinigai turi būti mokami tam iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas. Ši išmoka iš esmės yra vaiko turtas, jos paskirtis nėra mažinti tėvų teikiamą išlaikymo vaikams dydį. Tėvai negali atsisakyti vykdyti arba perkelti vykdyti kitiems asmenims pareigos išlaikyti savo nepilnamečius vaikus. Valstybės skiriama išmoka vaikui nesudaro pagrindo mažinti tėvų išlaikymo prievolės vaikui dydžio ar kompensuoti tėvo kelionės išlaidas. Atsakovas važinėja tarybinio automobilio, jam dalis degalų kompensuojama ir jam nereikia mokėti draudimo, remontuoti automobilio savo lėšomis. Be to, atsakovo darbovietė turi filialą (duomenys neskelbtini), taigi darbo metu jis turi galimybę atvykti į (duomenys neskelbtini) ir pasiimti dukterį.
- 30.2. Byloje nekilo ginčo dėl priteisto išlaikymo dydžio pakeitimo (šalys nereiškė tokio reikalavimo), išlaikymo dydis nepriklauso nuo mokamos valstybės išmokos vaikui, į jį teismas gali tik atsižvelgti priteisdamas išlaikymą, todėl teismas netinkamai nustatė ir įvertino bylos faktus. Atsakovas dukteriai išlaikyti moka tik 200 Eur, ši suma patenkina vos būtiniausius jos poreikius, o atsakovo turtinė padėtis pagerėjo. Civilinės bylos nagrinėjimo dalykas buvo ne išlaikymo priteisimas, išlaikymo pakeitimas, o aiškus įstatymo pažeidimo pašalinimas.
25. Atsakovas atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo ieškovės kasacinį skundą atmesti, skundžiamą apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį palikti nepakeistą, priteisti iš ieškovės kasaciniame teisme atsakovo patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 31.1. Išmoka vaikams, mokama pagal Išmokų vaikams įstatymo nuostatas, yra siekiama palengvinti tėvų finansinę naštą jiems vykdant savo pareigas išlaikyti vaikus, todėl ji yra skiriama vaikams auginantiesiems asmenims. Abu tėvai laikytini asmenimis, kurie augina vaiką, todėl jie abu yra tinkami šios išmokos gavėjai. Atsakovas, intensyviai bendraudamas su dukterimi, patiria reikšmingas papildomas išlaidas, tenkindamas būtinuosius vaiko poreikius bendravimo metu, taip pat patiria kelionės išlaidų, vaiko motinai nusprendus pakeisti savo gyvenamąją vietą ir išsikėlus gyventi iš (duomenys neskelbtini). Tėvo patiriamos išlaidos nebuvo įtrauktos į vaiko poreikius, todėl Vilniaus miesto apylinkės teismas, sprendžiamas klausimą dėl išlaikymo nepilnamečiam vaikui priteisimo, atsižvelgdamas į susiklosčiusią faktinę šeimos situaciją, nusprendė, kad išmoka vaikui, kuri yra mokama pagal Išmokų vaikams įstatymo nuostatas, turi būti mokama į vaiko tėvo sąskaitą. Šios teismo sprendimo dalies ieškovė neskundė nei apeliacine, nei kasacine tvarka.
- 31.2. Atsakovas valstybės mokamą vaiko išmoką panaudoja tiesiogiai ir pagal jos paskirtį, tenkindamas nepilnamečės dukters poreikius. Atsakovui maksimaliai įgyvendinant vaiko teisę matytis su tėvu ir su juo bendrauti yra patiriamos papildomos vaiko išlaikymo išlaidos, kurios yra padidėjusios dėl ieškovės apsisprendimo pakeisti vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą, tuo apsunkinant vaiko teisę nuolat ir tiesiogiai bendrauti su tėvu. Teismams atsakovas teikė įrodymus, pagrindžiančius patiriamas išlaidas vaiko poreikiams tenkinti. Tėvui su dukterimi bendraujant darbo dienomis taip pat yra patiriamos papildomos išlaidos. Panaikinus galimybę atsakovui savaitės viduryje bendrauti su vaiku (su nakvyne), susitinkant tik kelionės valandoms, atsirado papildomų išlaidų, užtikrinant įdomų ir tinkamą dukters amžiui laiko praleidimą. Ieškovė nurodo naujas aplinkybes dėl atsakovo tarybinio transporto naudojimo, tačiau jos teismų nebuvo analizuotos. Bylą nagrinėjant Vilniaus miesto apylinkės teisme (2018–2019 m.) buvo pateikti įrodymai, patvirtinantys, kad tėvas patiria išlaidų, susijusių su tarybinio automobilio naudojimu, šios išlaidos yra išskačiuojamos iš jo atlyginimo.

- 31.3. Vaiko išmokos mokėjimo vienas iš tėvų klausimas civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) buvo sprendžiamas kartu su išlaikymo vaikui priteisimo klausimu, atsižvelgiant į tai, kad ginčo dėl vaiko gyvenamosios vietos tarp šalių nebuvo. Ieškovei siekiant pakeisti išmokos mokėjimo gavėją, reikia peržiūrėti išlaikymo priteisimo klausimą, jei tam tikros aplinkybės yra iš esmės pasikeitusios. Ieškove iš esmės pasikeitusių aplinkybių teismams nenurodė, todėl nebuvo pagrindo keisti išmokos gavėjo asmenį, kuris buvo nustatytas Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-812-1045/2019.
- 31.4. Bylą nagrinėjant 2019 m. Vilniaus miesto apylinkės teisme, vertinant vaiko poreikius, į juos nebuvo įtraukti vaiko poreikiai, patiriami vaiko ir tėvo bendravimo metu, įskaitant kelionės išlaidas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-164-687/2020](#)). Pirmosios instancijos teismas, nusprenddamas pakeisti vaikui skirtos išmokos gavėją, šios savo sprendimo dalies visiškai nemotyavo.
- 31.5. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai atsižvelgė į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-164-687/2020](#) išaiškinimus, nes bylų faktinės aplinkybės yra panašios.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teismo sprendimu nustatytos skyrium gyvenančio tėvo bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo

26. [CK 3.161 straipsnio](#) 3 dalyje nustatyta, kad vaikas turi teisę gyventi kartu su tėvais, būti auklėjamas ir aprūpinamas savo tėvų šeimoje, bendrauti su tėvais, nesvarbu, ar tėvai gyvena kartu, ar skyrium, bendrauti su giminačiais, jei tai nekenkia vaiko interesams. Ši įstatyme įtvirtinta vaiko teisė į šeimos ryšius yra pamatinė, nes visapusiška ir darni vaiko raida galima tik augant šeimoje, jaučiant meilę ir supratimą (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos preambulė).
27. Vaiko šeima visų pirma yra jo tėvai, nepriklausomai nuo jų tarpusavio santykio kvalifikavimo (sutuoktiniai, buvę sutuoktiniai, partneriai, atskirai gyvenantys asmenys ir pan.). Tėvai turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis atlikti savo pareigas – dorai auklėti ir prižiūrėti savo vaikus, rūpintis jų sveikata, išlaikyti juos, atsižvelgdami į jų fizinę ir protinę būklę sudaryti palankias sąlygas visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikas būtų parengtas savarankiškam gyvenimui visuomenėje ([CK 3.155 straipsnio](#) 2 dalis, 3.165 straipsnio 1 dalis).
28. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad visus klausimus, susijusius su vaikų auklėjimu, sprendžia abu tėvai tarpusavio susitarimu ([CK 3.165 straipsnio](#) 3 dalis), nes vaiko saugumui ir ugdymui užtikrinti reikalingas tėvų bendradarbiavimas tarpusavyje ir su vaiku. Būtent todėl tėvai turi siekti spręsti visus su vaiku susijusius klausimus taikiai. Tuo tikslu tėvai į pagalbą gali pasitelkti tarpininkus, mediatorius, psichologus ir pan., nes tik tėvų tarpusavyje rastas sprendimas, kaip geriausiai auklėti vaiką, galės būti geranoriškai vykdomas ir geriausiai atitiks vaiko interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-16-706/2016](#), 13 punktas).
29. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad jeigu tėvai nesusitaria dėl klausimų, susijusių su vaiko auklėjimu, ginčijamą klausimą sprendžia teismas ([CK 3.165 straipsnio](#) 3 dalis). Kiekvienu atveju, kada nagrinėjamoje byloje egzistuoja su vaiko teisėmis ir teisėtais interesais susijęs elementas, t. y. šeimos teisinių santykių elementas, vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugai skirtingas ypatingas dėmesys, o teismas, nagrinėdamas tokią bylą, yra aktyvus, kiek reikia, kad būtų apsaugotos vaikų teisės ir teisėti interesai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-98/2007](#)).
30. Remiantis kasacinio teismo formuojama praktika, nustatydamas vaiko gyvenamąją vietą su vienu iš tėvų, teismas visų pirma turi užtikrinti vaikui saugią ir stabilią aplinką, taip pat lygias tėvų teises dalyvauti vaiką auklėjant ir ugdant ([CK 3.156 straipsnis](#)). Tais atvejais, kai vaikas gyvena su vienu iš tėvų, kito, skyrium gyvenančio, tėvo ar motinos teisė dalyvauti vaiką auklėjant ir ugdant įgyvendinama per nuolatinį ir tiesioginį bendravimą su vaiku ([CK 3.170 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-454/2014; 2018 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [Nr. e3K-3-82-687/2018](#), 24 punktas).
31. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad tėvų, negyvenančių kartu su vaiku, teisė bendrauti su vaiku ir dalyvauti jį auklėjant yra asmeninio pobūdžio tėvų teisė, kurią įgyvendinti galima, kai kitas iš tėvų nekludo šiam bendravimui, o pats bendravimas yra tiesioginis ir pastovus. Šios teisės įgyvendinimas reiškia ir įstatymu nustatytos tėvų pareigos bendrauti su vaiku bei dalyvauti jį auklėjant įvykdymą. Ši tėvų asmeninė teisė ir pareiga turi būti vykdoma tik vaiko interesais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-454/2014](#)).
32. [CK 3.175 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad teismas nustato skyrium gyvenančio tėvo ar motinos bendravimo su vaiku tvarką, atsižvelgdamas į vaiko interesus ir sudarydamas galimybę skyrium gyvenančiam tėvui ar motinai maksimaliai dalyvauti auklėjant vaiką.
33. Dėl [CK 3.175 straipsnio](#) 2 dalies taikymo kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teismas turi skatinti pačius tėvus susitarti dėl labiausiai vaiko poreikius atitinkančios bendravimo tvarkos, o jei tai nepavyksta, nustatyti tokią bendravimo tvarką, kuri geriausiai užtikrintų vaiko interesus ir būtų realiai vykdoma. Procesinio sprendimo vykdymo tvarka gali būti keičiama įstatymu nustatyta tvarka, tačiau šalis ir šiuo atveju vaikui turi būti aiški bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu tvarka ir periodai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-202/2014](#)).
34. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad tėvų pareiga bendrauti su vaiku reiškia tinkamą vaiko teisės bendrauti su tėvu ar motina įgyvendinimą. Tinkamas vaiko teisės bendrauti su tėvu ar motina įgyvendinimas reiškia, kad bendraujama bus tokiais būdais, forma ir laiku, kuris labiausiai atitiks vaiko poreikius, atsižvelgiant į jo amžių, gyvenimo būdą, įpročius ir pan., ir norus. Vaiko noras bendrauti (nebendrauti) su vienu iš tėvų paprastai formuojasi priklausomai nuo tėvų tarpusavio santykių, kiekvieno iš jų elgesio, vaiko patirties, išgyvenimų ir pan., todėl teismas, vertindamas vaiko norus, turi siekti atskleisti vieną ar kitą norą lemiančius veiksnius, kurie gali turėti esminę reikšmę ir nustatant bendravimo su vaiku tvarką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-16-706/2016](#), 23 punktas).
35. Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) formuojamą praktiką vaiko ir tėvų tarpusavio ryšys yra vertybė, saugoma Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 8 straipsnyje. Pasitenkinimo jausmas, kurį jaučia tėvai ir vaikai dėl tarpusavio ryšio bei bendravimo, yra fundamentalus šeimos gyvenimo elementas, todėl visos valstybių vidaus priemonės, kaip nors kliudančios šiam pasitenkinimo jausmui, laikomos kišimusi į teisę, ginamą Konvencijos 8 straipsnyje. Todėl tais atvejais, kada tėvai kartu nebegyvena, vaiko ir skyrium gyvenančio tėvo (motinos) teisė bendrauti privalo būti išsaugota. Kartu būtina pažymėti, kad skyrium gyvenančio tėvo (motinos) teisė bendrauti su vaiku nėra laikoma absoliučia. Tačiau bet koks valstybės sprendimas, kuriuo ši teisė paneigiama ar ribojama, laikytinas Konvencijos 8 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos asmens teisės į pagarbą šeimos gyvenimui apribojimu, todėl jis privalo išplaukti iš

įstatymo, juo turi būti siekiama vieno ar kelių Konvencijos 8 straipsnio 2 dalyje nurodytų teisėtų tikslų ir jis turi būtinas demokratinėje visuomenėje. Kadangi nustatant minėtus apribojimus valstybėms suteikiamos veiklos laisvės ribos yra siauresnės nei kitose panašaus pobūdžio bylose, nacionaliniams teismams kiekvieno atveju būtina itin kruopščiai pasverti visas aplinkybes, siekiant nustatyti teisingą konkuruojančių interesų balansą. Šiuo atveju proporcingumo principas reikalauja, kad skyrium gyvenančio tėvo (motinos) ir vaiko abipusis bendravimas gali būti apribotas tik esant ypach svarbiems pagrindams, kurie privalo būti susiję su vaiko interesų gynimu (žr. EŽTT 1996 m. rugpjūčio 7 d. sprendimą byloje *Johansen prieš Norvegiją*, peticijos Nr. 17383/90).

36. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad tėvų teisių ir pareigų lygybės bei maksimalaus abiejų tėvų dalyvavimo auklėjant vaiką principai teismui nustatant skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarką reiskia, jog apribojimai bendrauti su vaiku daromi tik jeigu jie reikalingi vaiko interesams užtikrinti. Tačiau tai nereiškia, kad, nesant priežasčių riboti skyrium gyvenančio tėvo (motinos) dalyvavinį auklėjant vaiką, teismas visada privalo nustatyti tokią skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarką, pagal kurią vaiko praleidžiamas laikas su abiem tėvais būtų vienodas. Tokiais atvejais teismo nustatoma skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarka pirmiausia turėtų būti orientuojama į maksimalų laiką, kurį vaikas praleidžia su kiekvienu iš tėvų savaitgaliais, švenčių dienomis ir atostogų metu, vienodinimą bei tam tikro laiko, kurį vaikas galėtų bendrauti su skyrium gyvenančiu tėvu darbo dienomis, nepakenkiant normaliam vaiko dienos režimui, nustatymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-99-969/2016, 38 punktas).
37. [CK 3.175 straipsnio](#) 3 dalyje nustatyta, kad, pasikeitus aplinkybėms, šio straipsnio 1 dalyje nurodyti asmenys (tėvas ar motina ir kt.) gali reikšti pakartotinį ieškinį dėl bendravimo su vaiku (vaisiais) ir dalyvavimo jį auklėjant tvarkos nustatymo. Teismo sprendimas dėl bendravimo su vaiku tvarkos nustatymo neįgyja *res judicata* (galutinis teismo sprendimas) galios ir dėl jo pakeitimo tėvas ar motina gali kreiptis ateityje ([CK 3.175 straipsnio](#) 3 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-454/2014).
38. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad bet kuris iš tėvų, esant svarbioms priežastims, dėl kurių negalima vykdyti teismo nutartimi patvirtintos bendravimo su vaikais tvarkos, t. y. konkrečiu joje įtvirtintu būdu, turi galimybę kreiptis į teismą, prašydamas nustatyti kitokią bendravimo su vaikais tvarką nei teismo nustatyta. Tokį prašymą gali reikšti abi bylos šalys, t. y. tiek vaikų motina, tiek tėvas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-380-943/2021, 42 punktas). Atskirai gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarka turi būti vykdoma, tačiau ji turi būti vykdoma ne tik formaliai, bet ir pagal ją siekiamus tikslus išlaikyti sveikus, saugius atskirai gyvenančio tėvo (motinos) ir vaiko šeiminius ryšius. Todėl, esant poreikiui, tėvai bendru sutarimu gali keisti teismo sprendimu nustatytą atskirai gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarką, o esant nesutarimui arba kreiptis į teismą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, bendravimo tvarkos pakeitimo, arba sankcijų už teismo sprendimo nevykdymą taikymo. Tiek vieną, tiek kitą prašymą nagrinėjantis teismas turi galimybę įvertinti, ar tėvo (motinos) nuostatymai dėl teismo sprendimu nustatytos atskirai gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarkos vykdymo buvo pagrįsti ir yra pakankamas pagrindas taikyti pirmiau nurodytas priemones (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-157-916/2021, 36 punktas).
39. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad teismas nustato skyrium gyvenančio tėvo ar motinos bendravimo su vaiku tvarką atsižvelgdamas į vaiko interesus ir sudarydamas galimybę skyrium gyvenančiam tėvui ar motinai maksimaliai dalyvauti auklėjant vaiką; minimalus bendravimas gali būti nustatomas tik tuomet, jei nuolatinis maksimalus bendravimas kenkia vaiko interesams ([CK 3.175 straipsnio](#) 2 dalis). Santykiai dėl bendravimo su vaikais ir auklėjimo tvarkos yra tęstinio pobūdžio, todėl, pasikeitus faktinėms aplinkybėms, tėvo ar motinos bendravimo su vaikais ir dalyvavimo jį auklėjant būdai ar sąlygos, kurie neatitiktų vaiko interesų ir pan., kiekvienas iš tėvų turi teisę kreiptis į teismą dėl nustatytos bendravimo su vaikais tvarkos pakeitimo, o teismas, nustatęs, kad tai atitiktų vaiko interesus, gali pakeisti nustatytą skyrium gyvenančio tėvo ar motinos bendravimo su vaiku tvarką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-663/2004).
40. Teisėjų kolegija pažymi, kad aptartais principais, susijusiais su skyrium gyvenančio vieno iš tėvų bendravimo su vaiku tvarkos nustatymu, turi būti vadovaujamasi tiek nustatant bendravimo su vaiku tvarką, tiek vėliau ją keičiant. Taigi, sprendžiant dėl skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo, turi būti siekiama maksimalaus abiejų tėvų dalyvavimo auklėjant vaiką, skyrium gyvenančio tėvo (motinos) apribojimai bendrauti su vaiku gali būti nustatyti tik jeigu jie reikalingi vaiko interesams užtikrinti.
41. Atsakovas, nesutikdamas su teismų procesiniais sprendimais, kuriais buvo pakeista jo bendravimo su vaiku tvarka, kasaciniame skunde nurodo, kad toks pakeitimas neatitinka [CK 3.175 straipsnio](#) 3 dalyje įtvirtintų sąlygų, kadangi byloje nebuvo nustatyta jokie esminio aplinkybių pasikeitimo nuo teismo sprendimo, kuriuo patvirtinta bendravimo su vaiku tvarka, priėmimo. Atsakovas taip pat teigia, kad pakeitus teismo nustatytą jo bendravimo su vaiku tvarką jo galimybės bendrauti su dukterimi buvo nepagrįstai ir neproporcingai sumažintos. Atsakovas konkrečiai nurodo šiuos skundžiamais teismų sprendimais nustatytus jo bendravimo su dukterimi apribojimus lyginant su ankstesne teismo sprendimu nustatyta tvarka: 1) apribotas tėvo bendravimas su dukterimi darbo dienomis (pakeistos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.2 punktas), valstybinių švenčių dienomis (pakeistos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.3, 1.4, 1.5, 1.8 punktai); nustatytas tėvo ir dukters bendravimas per moksleivių rudens, žiemos, pavasario ir vasaros atostogas ne anksčiau kaip nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. (pakeistos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.9 punktas), nors jau nuo 2021 m. rugsėjo mergaitė lanko priešmokyklinio ugdymo grupę ir ši aplinkybė buvo žinoma bylos nagrinėjimo metu; sumažinta tėvo bendravimo apimtis, apribojus bendravimą per dukteriai ir tėvui reikšmingas šventes (tėvo ir vaiko gimtadieniai, Mokslo ir žinių dieną) (pakeistos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.6, 1.7 punktai), nuotoliniu būdu (pakeistos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.13 punktas); panaikintas tėvo bendravimo su vaiku tvarkos 1.26 punktas, susijęs su tėvo dėl objektyvių priežasčių nebendrauto laiko su dukterimi kompensavimu.
42. Minėta, kad, pagal kasacinio teismo formuojamą [CK 3.175 straipsnio](#) 3 dalies aiškinimo ir taikymo praktiką, pasikeitus faktinėms aplinkybėms, tėvo ar motinos bendravimo su vaiku ir dalyvavimo jį auklėjant būdai ar sąlygos, kurie neatitiktų vaiko interesų ir pan., esant svarbioms priežastims, dėl kurių negalima vykdyti teismo nutartimi patvirtintos bendravimo su vaikais tvarkos, taip pat esant nesutarimui tėvai gali kreiptis į teismą dėl bendravimo tvarkos pakeitimo (šios nutarties 44, 45 punktai). Taigi pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką aplinkybių pasikeitimas kaip pagrindas kreiptis dėl tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo turi būti aiškinamas pagal konkrečioje byloje nustatytas faktines aplinkybes, atsižvelgiant į vaiko geriausių interesų tenkinimo prioritetą.
43. Sprendžiant dėl bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo pagal [CK 3.175 straipsnio](#) 3 dalį nėra vertinamas teismo sprendimo, kuriuo ši tvarka buvo nustatyta, teisėtumas ir pagrįstumas. Kita vertus, bendravimo su vaiku tvarkos nustatymo teismo sprendimu ir šios tvarkos keitimo teisinis reglamentavimas (bendravimo su vaiku tvarka teismo nustatoma pagal toje byloje teismo nustatytas faktines aplinkybes, toks teismo sprendimas neįgyja *res judicata* galios, dėl bendravimo su vaiku tvarkos tiek ją nustatant, tiek ją keičiant turi būti sprendžiama, visų pirma, atsižvelgiant į geriausių vaiko interesų) nesudaro pagrindo teigti, kad teismo nustatyta bendravimo su vaiku tvarka negali būti keičiama tais atvejais, kai per tam tikrą laikotarpį vykdamas teismo sprendimu nustatytą tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarką paaiškėja, kad ji neatitinka vaiko interesų dėl to, kad yra sunkiai įgyvendinama dėl vaiko amžiaus ar kitų su vaiku susijusių aplinkybių, dėl to, kad įgyvendinant nustatytą bendravimo su vaiku tvarką dėl nustatytos bendravimo tvarkos neapibrėžtumo tarp tėvų nuolat kyla sunkiai išsprendžiamų konfliktinių situacijų, neigiamai veikiančių patį vaiką, ir pan. Tokiais atvejais tėvai bendru sutarimu (jei tai įmanoma) gali keisti teismo sprendimu nustatytą atskirai gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarką, o esant nesutarimui – kreiptis į teismą dėl bendravimo tvarkos pakeitimo.
44. Teisėjų kolegija pažymi, kad sprendžiant dėl tėvo (motinos) bendravimo su vaiku pakeitimo reikia vadovautis būtent vaiko interesais, o ne tėvų pageidavimais ir poreikiais (į juos atsižvelgtina tuo atveju, jeigu jie atitinka vaiko geriausius interesus). Jeigu paaiškėja, kad teismo nustatyta tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarka neatitinka vaiko interesų (pvz., nustatytas pernelyg dažnas vykimasis į kitą miestą, dėl kurio yra pažeidžiamas vaiko dienos ir ugdymo režimas, nuotolinis bendravimas neatitinka vaiko amžiaus ir dėlto yra nepageidaujamas paties

vaiko), tai gali būti pripažinta pagrindu keisti tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarką. Pasikeitusiomis aplinkybėmis [CK 3.175 straipsnio 3 dalies](#) prasme tokiu atveju laikytinas vaiko neigiamas požiūris į nustatytą bendravimo tvarką, jo savijauta, sutrikdytas dienos, ugdymo režimas ir pan. Kartu pažymėtina, kad vien ta aplinkybė, jog teismo nustatyta dėl skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku tvarka vaiko tėvams ar vienam iš jų, jų subjektyviu vertinimu, yra nepatogi, vaiko tėvai ar vienas jų šios tvarkos laikytis nenori, nenustačius neigiamos nustatytos bendravimo tvarkos įtakos pačiam vaikui, negali būti pagrindas keisti teismo nustatytą bendravimo su vaiku tvarką.

45. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos kai kurių punktų vykdymas daro neigiamą įtaką šalių nepilnametės dukters dienos ir ugdymo režimui, todėl neatitinka vaiko interesų, be to, dėl itin priešiško šalių tarpusavio santykių ir negebėjimo susitarti taikiai vykdančią šią tvarką nuolat kyla šalių konfliktų, jų pasekmės vaikui yra žalingos, trikdo normalų vaiko ryšį su tėvais. Pažymėtina, kad pastarosios aplinkybės atsakovas kasaciniame skunde iš esmės neneigia, tik tvirtina, kad dėl kylančių konfliktų yra kaltas ne jis, o ieškovė. Taigi, priešingai nei teigiama atsakovo kasaciniame skunde, pagrindas keisti teismo patvirtintą atsakovo bendravimo su vaiku tvarką byloje buvo nustatytas ir [CK 3.175 straipsnio 3 dalis](#) šiuo aspektu pažeista nebuvo. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo priešiškinio šioje byloje siekė ir pats atsakovas – tokia atsakovo procesinė pozicija iš esmės reiškia, kad jis nesutinka ne su pačiu poreikiu keisti Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu nustatytą jo bendravimo su vaiku tvarką, o tik su konkrečiais, jam nepalankiais, šios tvarkos pakeitimais.
46. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.2 punkte buvo nustatyta, kad „toms savaitėmis, kai savaitgaliais tėvas su vaiku nebendrauja, tėvas bendrauja su dukra trečiądienį, pasiimdamas dukrą iš jos ugdymo įstaigos, pasibaigus ugdymo užsiėmimams, arba jos gyvenamosios vietos 17 val., ir grąžindamas vaiką ketvirtądienį ir ugdymo įstaigą; toms savaitėmis, kai savaitgaliais tėvas su vaiku bendrauja, tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi trečiądienį, pasiimdamas dukrą iš jos ugdymo įstaigos, pasibaigus ugdymo užsiėmimams, arba jos gyvenamosios vietos 17 val., ir grąžindamas vaiką į jo gyvenamąją dieną iki tos pačios dienos 19.30 val.“ Nagrinėjamoje byloje šis tėvo bendravimo su vaiku tvarkos punktas buvo pakeistas, panaikinant galimybę atsakovui pasiimti dukterį trečiądieniais visai nakčiai, nes byloje buvo nustatyta, kad atsakovas ketvirtądieniais pristatydavo dukterį į ugdymo įstaigą pavėlavęs į dukters rytinius užsiėmimus, t. y. vykdančią šį bendravimo tvarkos punktą buvo pažeidžiamas vaiko ugdymo režimas.
47. Minėta, kad skyrium gyvenančių tėvų teisė ir pareiga bendrauti su vaiku ir dalyvauti jį auklėjant turi būti vykdoma tik vaiko interesais (šios nutarties 37 punktą), todėl paaiškėjus, kad teismo sprendimu nustatyta skyrium gyvenančio tėvo bendravimo su vaiku tvarka šių interesų neatitinka, teismas turi pakeisti bendravimo su vaiku tvarką, kad ji atitiktų vaiko poreikius. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįsta bylą nagrinėjusių teismų išvadą, kad vaiko ugdymo režimo pažeidinėjimas neatitinka vaiko interesų ir negali būti pateisinamas atsakovo pageidavimu ilgiau bendrauti su vaiku, todėl byloje nustatyta aplinkybė, kad tam tikro bendravimo su vaiku tvarkos punkto vykdymas pažeidžia vaiko dienos ritmą ir ugdymo režimą, buvo pakankamas pagrindas teismams spręsti dėl šio bendravimo su vaiku tvarkos punkto pakeitimo.
48. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.20 punkte buvo nustatyta, kad abu tėvai bendravimo su vaiku klausimus derina telefonu arba elektroniniu paštu. Kiekvienas iš tėvų privalo užtikrinti vienas kitam galimybę susisiekti su vaiku telefonu nuo 19 val. ryto (rašymo apsirinkimas) iki 21 val. vakaro (užtikrinti, kad ryšio priemonė būtų įkrauta, įjungta ir vaikui pasiekiamą) ir (ar) kitomis elektroninio ryšio priemonėmis tuo metu, kai vaikas yra pas kitą iš tėvų, išskyrus, kad tai objektyviai nėra įmanoma. Teismų pakeistos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.13 punkte nustatyta, kad tėvas telefonu ar kita komunikacijų priemone su dukterimi bendrauja antrądienį laikotarpiu nuo 19 val. iki 20 val., šeštądienį (jei tuo metu duktė neleidžia laiko su tėvu) laikotarpiu nuo 11 val. iki 13 val. Mergaitė išreiškė norą, telefoninis bendravimas su kiekvienu iš tėvų, pas kurį tuo metu būna vaikas, turi būti užtikrintas atsižvelgiant į vaiko norus, jo interesus.
49. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad reguliarus kasdienis ir nustatytos trukmės bendravimas su tėvu ryšio priemonėmis yra galimas, tačiau jis neturi trikdyti vaiko dienos režimo, dienotvarkės ir turėtų būti pageidaujamas paties vaiko (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-454/2014](#)). Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad šalių mažametė duktė dėl savo anžiaus labiau mėgsta žaisti telefonu nei kalbėti, t. y. ji pati nepageidauja tokio intensyvaus bendravimo su atsakovu telefonu, dėl šios priežasties dėl atsakovo teisės bendrauti su dukterimi telefonu įgyvendinimo tarp bylos šalių nuolat kyla konfliktų, jie daro neigiamą įtaką vaikui. Atsižvelgdama į šias bylose nustatytas aplinkybes teisėjų kolegija nusprendžia, kad pakeisdami aptariamą bendravimo su vaiku tvarkos punktą teismai materialiosios teisės normų nepažeidė ir nuo nurodytos kasacinio teismo praktikos nenukrypo.
50. Kasacinio teismo praktikoje, pasisakant dėl kompensacinio bendravimo su vaiku mechanizmo nustatymo tais atvejais, kai skyrium gyvenantis tėvas (motina) negali bendrauti su vaiku nustatytoje tvarkoje nurodytu būdu dėl objektyvių priežasčių (darbo pobūdžio), pažymėta, kad šiame interesų derinimo procese teismas turi nustatyti teisingą susidūrusių interesų pusiausvyrą; geriausi vaiko interesai gali nusverti tėvų interesus ir pareikalauti didesnių tėvų pastangų, įgyvendinant nustatytą bendravimo grafiką. Atsižvelgiant į tai, kad vaikai yra maži, jiems yra svarbus stabilus gyvenimo ritmas, dėl tėvų konfliktškumo kompensacinio mechanizmo sėkmingo įgyvendinimo perspektyvos menkos, nustatyta bendravimo tvarka, nors ir pareikalaus papildomų tėvo pastangų savo darbo grafiką derinti su nustatyta bendravimo tvarka, tačiau šie pasunkinimai nelaikytini iš esmės suvaržančiais tėvo bendravimo su vaikais galimybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-454/2014](#)).
51. Sprendimą panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.26 punktą, susijusį su atsakovo dėl objektyvių priežasčių nebendrauto laiko su dukterimi kompensavimu, teismai grindė byloje nustatytomis aplinkybėmis, susijusiomis su dėl šio punkto vykdymo nuolat kylančiais bylos šalių konfliktais, dėl kurių vėliau kreipiamasi į antstolius ir kitas institucijas. Akivaizdu, kad tokio pobūdžio nuolatinių tėvų konfliktų neigiamai veikia vaiko interesus, dėl šalių nesugebėjimo rasti sutarimo bendravimo su vaiku tvarkos 1.26 punkto sklandus įgyvendinimas yra praktiškai neįmanomas. Taigi, byloje nustatytos faktinės aplinkybės leidžia pripažinti pagrįsta ir atitinkančia kasacinio teismo formuojamą praktiką teismų išvadą, kad šiame šalių santykių etape atsakovo nebendrauto su dukterimi laiko kompensavimo galimybė nenustatyti. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad šalys bet kuriuo atveju turi teisę geranoriškai susitarti tarpusavyje dėl atsakovo nebendrauto su dukterimi laiko kompensavimo.
52. Kita vertus, teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais atsakovo kasacinio skundo argumentus, kad kai kurie Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos punktų pakeitimai teismų nebuvo pakankamai argumentuoti ir todėl galimai yra pažeidžiantys šioje nutartyje aptartus principus, reikalaujančius skyrium gyvenančio tėvo (motinos) bendravimo su vaiku ribojimus nustatyti tik tuo atveju, jeigu jie reikalingi vaiko interesams užtikrinti.
53. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.8 punkte buvo nustatyta, kad atsakovas turi teisę bendrauti su dukterimi per jos gimtadienius kiekvienais poriniais kalendoriniais metais, pasiimdamas dukterį iš jos gyvenamosios vietos kitą po dukters gimtadienio dieną (balandžio 16 d.) 10 val., jeigu tai ne darbo diena, arba pasibaigus ugdymo užsiėmimams iš jos ugdymo įstaigos, jeigu tai darbo diena, ir grąžindamas dukterį kitą dieną (balandžio 17 d.) į jos ugdymo įstaigą, jeigu kita diena yra darbo diena, arba 19 val. į jos gyvenamąją vietą, jei kita diena yra nedarbo diena. Be to, atsakovas turi teisę bendrauti su dukterimi per jos gimtadienius (balandžio 15 d.) kiekvienais poriniais kalendoriniais metais ne mažiau kaip 2 (dvi) valandas, apie konkrečią dukters pasiėmimo valandą ir vietą įspėjęs vaiko motiną ne vėliau kaip likus 1 (vienai) dienai iki numatomo vaiko pasiėmimo. Jeigu tėvo bendravimo laikas sutampa su motinos suorganizuotos gimtadienio šventės laiku, tėvas bendrauja su

vaiku kitu laiku (tą pačią dieną) arba šventės laiku, sutinkant motinai. Nagrinėjamoje byloje teismai pakeitė teismo sprendimu nustatytos tėvo bendravimo su vaiku tvarkos 1.8 punktą – pakeistos tėvo bendravimo su dukterimi tvarkos 1.6 punktu panaikinta galimybė atsakovui grąžinti mergaitę tiesiai į ugdymo įstaigą, jeigu kita diena yra darbo diena. Teisėjų kolegija pripažįsta tokį pakeitimą pagrįstu, t. y. padarytu siekiant išvengti vaiko ugdymo režimo pažeidimo (šios nutarties 53 punkte nurodyti argumentai). Tačiau, keičiant atsakovo bendravimo su vaiku tvarką, taip pat buvo panaikinta atsakovo galimybė pasiimti mergaitę jos gimtadienio dieną poriniais metais 2 valandoms, nors tokio bendravimo tvarkos pakeitimo priežastys nėra aiškios, bylą nagrinėję teismai poreikio taip keisti nurodytą atsakovo bendravimo su vaiku tvarką visiškai neargumentavo.

54. Lyginant Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.12, 1.13 punktus ir šioje byloje po pakeitimo nustatytos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.3, 1.4, 1.5, 1.8 punktus matyti, kad atsakovas neteko teisės paimti dukterį šventinės dienos išvakarėse tuo atveju, kai tai yra vienos dienos šventė. Apeliacinės instancijos teismas tai argumentavo stabilumo poreikiu vaiko gyvenime, nurodė, kad per didžiąsias šventes (Šv. Velykas, Šv. Kalėdas ir Naujuosius metus) šventinės dienos yra daugiau kaip viena diena, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendimo 1.3, 1.4, 1.5 punktais leido atsakovui dukterį pasiimti iš vakaro ir grąžinti kitą dieną, tuo tarpu kadangi kitos valstybinės šventės švenčiamos tik vieną dieną, tai pirmosios instancijos teismo pagrįstai nustatyta, jog atsakovas dukterį pasiima ir grąžina į jos gyvenamąją vietą tą pačią dieną. Teisėjų kolegijos vertinimu, toks teismo sprendimu nustatytas tėvo bendravimo su vaiku apribojimas yra tinkamai neargumentuotas. Akivaizdu, kad pasiimdamas dukterį šventinės dienos išvakarėse atsakovas dukters ugdymo režimo pažeisti negali nepriklausomai nuo to, ar atitinkama šventė švenčiama vieną, ar kelias dienas, to tarpu jokių kitų argumentų, pateisinančių tokį atsakovo bendravimo su dukterimi galimybių sumažinimą, teismai nenurodė.
55. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.15 punkte buvo nustatyta, kad kiekvienais kalendoriniais metais atsakovas turi teisę praleisti su dukterimi pusę moksleivių rudens, žiemos ir pavasario atostogų. Nagrinėjamoje byloje teismai patikslino šį punktą konstatavę, kad šalių duktė pradės lankyti mokyklą tik nuo 2023 m. rugsėjo 1 d., todėl bendravimą per moksleivių rudens, žiemos ir pavasario atostogas nustatė ne anksčiau kaip nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad šalių duktė nebuvo moksleivė ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimo priėmimo metu, todėl darytina išvada, kad atsakovo galimybė bendrauti su dukterimi šiuo sprendimu buvo susieta ne su faktinėmis atostogomis mergaitės ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, o su tam tikrais laikotarpiais (moksleivių atostogų laikotarpiais). Byloje nebuvo nustatyta, kad nurodytais laikotarpiais mergaitė atostogauja su tėvu kokiu nors būdu būtų pažeidžiami jos interesai. Teismai nesiaiškino, ar nurodytais laikotarpiais (moksleivių rudens, žiemos ir pavasario atostogų metu) mergaitė darželyje yra ugdoma (tokiu atveju būtų pagrindas spręsti dėl atitinkamos atsakovo teisės bendrauti su dukterimi ribojimo siekiant užtikrinti vaiko ugdymo proceso tęstinumą), taip pat ar ugdymas nurodytais laikotarpiais bus vykdomas mergaitėi pradėjus lankyti ikimokyklinę grupę, t. y. nenustatė šiam klausimui išspręsti reikšmingų faktinių aplinkybių.
56. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) patvirtintos atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos 1.14 punkte buvo nustatyta, kad tėvas turi teisę bendrauti su dukterimi kiekvienais kalendoriniais metais per rugsėjo 1-ąją jos ugdymo įstaigoje vykstančioje šventėje ir ne mažiau kaip 2 (dvi) valandas ne ugdymo įstaigoje, apie konkrečią dukters pasiėmimo valandą ir vietą įspėjęs vaiko motiną ne vėliau kaip likus 1 (vienai) dienai iki numatomo vaiko pasiėmimo. Šioje byloje pakeitus tėvo bendravimo su vaiku tvarką nurodyto punkto faktiškai nebeliko ir teismų argumentacija šio punkto panaikinimo klausimu nepateikta, nenustatytos kokios nors faktinės aplinkybės, kurios būtų lėmusios poreikį šį punktą naikinti dėl vaiko interesų.
57. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į [CPK 376](#) straipsnyje įtvirtintą aktyvų teismo vaidmenį, nagrinėjant šeimos bylas. Teismas tokiose bylose turi teisę savo iniciatyva rinkti įrodymus ([CPK 376 straipsnio](#) 1 dalis), viršyti pareikštus reikalavimus ([CPK 376 straipsnio](#) 3 dalis), taikyti įstatymuose įtvirtintą alternatyvų asmens teisių ar teisėtų interesų gynimo būdą ([CPK 376 straipsnio](#) 4 dalis). Nurodytos įstatymo nuostatos yra vienos iš dispozityvumo ir rungimosi principų išimčių ir aiškinamos kaip suteikiančios teismui galimybę, esant būtinybei, veikti savo iniciatyva. Minėta, kad kiekvienu atveju, kada nagrinėjamoje byloje egzistuoja su vaiko teisėmis ir interesais susijęs elementas, teismas, nagrinėdamas tokią bylą, yra aktyvus, kiek reikia, kad būtų apsaugotos vaikų teisės ir interesai, nes šių asmenų teisių apsauga ir gynimas reiškia kartu ir viešojo intereso gynimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-266-403/2021](#), 53, 55 punktai).
58. Iš byloje priimtų teismų procesinių sprendimų turinio matyti, kad dėl atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo abiejų instancijų teismai sprendė tik lygindami ieškinių ir priešieškinių siūlomus pakeitimus tarpusavyje ir vertindami, kuris iš bylos šalių siūlymų geriau atitinka vaiko interesus. Keičiant nustatytą bendravimo tvarką tokiu būdu, atsakovo bendravimo su vaiku apimtis (trukmė), lyginant su anksčiau nustatyta, akivaizdžiai sumažėjo, nors tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismai nustatė, kad pagrindo riboti atsakovo bendravimą su vaiku dėl netinkamo jo elgesio nėra.
59. Šioje nutartyje jau konstatuota, kad geriausius vaiko interesus paprastai atitinka maksimalus bendravimas su skyriumi gyvenančiu tėvu. Dėl šios priežasties teismai, spręsdami dėl bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo ir nenustatę pagrindo riboti atsakovo bendravimą su vaiku, siekdami visapusiško vaiko interesų užtikrinimo, neturėjo apsiriboti šalių procesiniuose dokumentuose išdėstytais atitinkamų bendravimo su vaiku tvarkos punktų keitimo siūlymais, o turėjo siekti, kad pakeista bendravimo tvarka būtų maksimaliai išlaikyta anksčiau nustatyta atsakovo bendravimo su dukterimi trukmė ir intensyvumas, prireikus panaikintus bendravimo tvarkos punktus pakeisti, įtvirtinti papildomas, vaiko interesus neprieštaraujančias, bendravimo su tėvu galimybes. Šiuo tikslu apeliacinės instancijos teisme gali būti skiriamas žodinis bylos nagrinėjimas, siekiant apsaugoti visus galimus atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo variantus, išsiaiškinti šalių pozicijas, nustatyti reikšmingas bylai faktines aplinkybes.
60. Vadovaudamasi išdėstytais argumentais teisėjų kolegija nusprendžia, kad skundžiama apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis dėl atsakovo bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo yra naikintina ir ši bylos dalis perduotina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, atsižvelgiant į šioje nutartyje pateiktus išaiškinimus ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 3 dalis).

Dėl valstybės mokamos vaikui išmokos pagal Įstatymą vaikams įstatymą paskirties ir mokėjimo tvarkos

61. Išmokų vaikams įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad šis įstatymas nustato vienkartinės ir periodinės išmokas, užtikrinančias finansinę paramą šeimoms, auginančioms vaikus ar įvaikius, ir vaikams, netekusiems tėvų globos, jų dydžius, asmenų, turinčių teisę gauti išmokas, kategorijas, šių išmokų skyrimo ir mokėjimo sąlygas, tvarką ir finansavimą. Išmokų rūšys reglamentuojamos įstatymo 3 straipsnyje, viena iš jų – išmoka vaikui (2 punktas). Šio įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekvienam vaikui nuo gimimo dienos iki 18 metų ir vyresniam, jeigu jis mokosi pagal bendrojo ugdymo programą (įskaitant ir profesinio mokymo įstaigose besimokančius pagal bendrojo ugdymo programą ir pagal bendrojo ugdymo programą kartu su profesinio mokymo programa, iki baigs bendrojo ugdymo programą), bet ne ilgiau, iki jam sukaks 21 metai, yra skiriama ir mokama 1,32 bazinės socialinės išmokos dydžio išmoka per mėnesį, o negaliam vaikui – 1,84 bazinės socialinės išmokos dydžio išmoka per mėnesį (redakcija, galiojusi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 17 d. nutarties, kuria paliktas nepakeistas nurodytas teismo sprendimas, priėmimo metu).
62. Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 2, 6, 10, 15, 17, 18, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII/-2693 9

straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu išmoka vaikui paskirta iki šio įstatymo įsigaliojimo ir jos mokėjimo laikotarpis nepasibaigęs, įsigaliojus šiam įstatymui, išmokos vaikui mokėjimas tęsiasi, mokant šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje išdėstyto Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo 6 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyto dydžio išmoką vaikui. Taigi šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi nuo 2021 m. sausio 1 d. buvo pakeistas mokamos išmokos per mėnesį dydis – nustatyta 1,75 bazinės socialinės išmokos dydžio išmoka per mėnesį.

63. Vilniaus apylinkės teismas 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) priteisė iš (duomenys neskelbtini) dukters išlaikymui po 200 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis, skaičiuojant nuo ieškinio pateikimo dienos (2018 m. birželio 14 d.) iki vaiko pilnametystės, paskyrė ieškovę dukteriai priteisto išlaikymo tvarkytoja užufruoto teise, taip pat nustatė, kad dukteriai išlaikyti skirta lėšų suma pagal Išmokų vaikams įstatymą mokama į (duomenys neskelbtini) banko sąskaitą. Šis teismo sprendimas buvo apskųstas apeliacinė tvarka ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2019 m. spalio 17 d. nutartimi buvo paliktas nepakeistas.
64. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad nagrinėjamoje byloje teismai nespėdė dėl išlaikymo vaikui ir dėl išmokos vaikui pagal Išmokų vaikams įstatymą dydžių, taigi šie klausimai nebuvo nagrinėjamos bylos dalykas. Dėl to ieškovės kasacinio skundo argumentai dėl netinkamos Išmokų vaikams įstatymo redakcijos (keitėsi bazinės socialinės išmokos dydžio išmoka per mėnesį) ir atitinkamai kasacinio teismo praktikos dėl išlaikymo mažinimo išmokos vaikui dydžio taikymo neturi teisinės reikšmės nagrinėjamai bylai. Šioje byloje šalys taip pat nereikšė reikalavimo sumažinti ar padidinti Vilniaus apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu iš atsakovo priteistą vaikui išlaikymą, neteikė duomenų apie pasikeitusią atsakovo turtinę padėtį ar pasikeitusius dukters poreikius. Ieškovė ieškiniu prašė pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimo dalį dėl vaiko išmokos nustatant, kad šalių dukteriai valstybės išlaikymui skirta lėšų suma pagal Išmokų vaikams įstatymą būtų mokama ne į atsakovo, o į ieškovės atsiskaitomąją sąskaitą. Taigi šioje byloje tarp šalių kilo ginčas tik dėl to, į kurio iš vaiko tėvų sąskaitą turėtų būti pervedama išmoka vaikui pagal Išmokų vaikams įstatymą.
65. Nesutikdama su apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalimi, kuria šis reikalavimas buvo atmestas, ieškovė kasaciniame skunde nurodo, kad išmoka pagal Išmokų vaikams įstatymą iš esmės yra vaiko turtas, jos paskirtis nėra mažinti tėvų teikiamą išlaikymo vaikams dydį. Dėl šios priežasties, ieškovės vertinimu, ši išmoka turi būti pervedama būtent tam iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas.
66. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl Išmokų vaikams įstatymu vaikui teikiamos išmokos paskirties, yra nurodęs, kad ši išmoka skirta būtent vaiko poreikiams tenkinti; ši išmoka tėvų yra valdoma užufruoto teise ([CK 3.190 straipsnio](#) 1 dalis) ir jos tikslas yra palengvinti tėvų finansinę naštą, t. y. jiems vykdant savo pareigas išlaikyti vaikus, kad tėvai dėl kurios nors dalies vaikų poreikių tenkinimo neturėtų leisti savo lėšų (jei jų yra), o tokių lėšų tėvams neturint – užpildoma tėvų finansų spraga tam, kad, užufruoto teise valdant vaiko išmoką, galima būtų patenkinti visus vaiko poreikius. Toks nurodymas Išmokų vaikams įstatymo nuostatų ir atitinkamai pačios išmokos paskirties aiškinimas atitinka šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą tikslą – finansinės paramos šeimoms, auginančioms vaikus ar įvaikius, teikimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-164-687/2020](#), 53 punktas). Taigi, ieškovė pagrįstai nurodo, kad pagal Išmokų vaikams įstatymą mokama išmoka nėra skirta vaiko tėvų ar vieno iš jų poreikiams tenkinti. Tačiau toks vaikui teikiamos išmokos paskirties aiškinimas, priešingai nei teigia ieškovė, nelemia išvados, kad ši išmoka visais atvejais turi būti pervedama tam iš tėvų, su kuriuo nustatyta vaiko gyvenamoji vieta. Pareiga tenkinti vaiko poreikius pagal įstatymą tenka ne tik kartu su vaiku, bet ir skyrium gyvenančiam tėvui (motinai), todėl kiekvienas iš jų, atsižvelgiant į aplinkybes, gali būti nurodytos išmokos valdytojas užufruoto teise.
67. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) nustatė, kad atsižvelgiant į tai, jog šalys gyvena skirtinguose miestuose, į tėvo bendravimo su dukterimi intensyvumą, jo patiriamos išlaidos vaiko poreikiams tenkinti vertintinos kaip sudarančios pakankamai reikšmingą išlaidų vaiko poreikiams tenkinti dalį, ir atsižvelgdamas į tai nusprendė, kad išmoka pagal Išmokų vaikams įstatymą turi būti pervedama į vaiko tėvo (nagrinėjamos bylos atsakovo) atsiskaitomąją sąskaitą. Kasaciniame skunde teigdama, kad atsakovas nepatiria jokių papildomų išlaidų, susijusių su dukters poreikių tenkinimu, ieškovė iš esmės ginčija šiuos Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu nustatytus faktus. Tačiau, kaip jau minėta, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimo teisėtumas šioje byloje nėra vertinamas – šis teismo sprendimas instancine tvarka jau yra peržiūrėtas ir įsiteisėjęs. Pažymėtina, kad vaikui atsakovo mokamo išlaikymo dydis Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) buvo nustatytas, be kita ko, įvertinus tai, kad išmoka pagal Išmokų vaikams įstatymą, skirta vaiko poreikiams tenkinti, bus pervedama į atsakovo sąskaitą, tuo tarpu nagrinėjamoje byloje aplinkybės, kurios būtų pagrindas keisti atsakovo vaikui teikiamą išlaikymo dydį (pvz., atsakovo apsigyvenimas tame pačiame mieste, kuriame gyvena dukterė, kurios poreikis matytis su savo tėvu būtų tenkinamas nepatiriant papildomų išlaidų), nenustatytos ir net neįrodinėtos, bylos šalims nepareiškus atitinkamų reikalavimų.
68. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad kai yra įgyvendinama teismo sprendimu nustatyta atsakovo bendravimo su vaiku tvarka, kelionės išlaidas patiria ne tik atsakovas, bet ir šalių dukterė, nors realiai jas apmoka atsakovas, kuriam pervedama ši išmoka. Tiesiogiai bendraudamas su dukterimi atsakovas tenkina ir kitus jos poreikius, kuriems tenkinti gali būti naudojama pagal Išmokų vaikams įstatymą skirta išmoka. Ieškovės kasacinio skundo argumentai, kad ši išmoka šiuo metu yra atsakovo naudojama jo kelionės išlaidoms kompensuoti, yra nepagrįsti ir byloje neįrodyti. Remdamasi išdėstytais argumentais teisėjų kolegija konstatuoja, kad teisinio pagrindo pakeisti ar panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, kuria atmestas ieškovės reikalavimas pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#) dalį dėl vaiko išmokos ir nustatyti, kad valstybės dukteriai išlaikyti skirta lėšų suma pagal Išmokų vaikams įstatymą mokama į ieškovės atsiskaitomąją sąskaitą, nenustatyta ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).

Dėl naujų įrodymų priėmimo apeliacinės instancijos teisme ir ekspertizės skyrimo

69. [CPK](#) 314 straipsnyje nustatyta, kad apeliacinės instancijos teismas atsisako priimti naujus įrodymus, kurie galėjo būti pateikti pirmosios instancijos teisme, išskyrus atvejus, kai pirmosios instancijos teismas nepagrįstai juos atsisakė priimti ar kai šių įrodymų pateikimo būtinybė iškilo vėliau.
70. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad sprendžiamas, ar egzistuoja pagrindas priimti naujus įrodymus, apeliacinės instancijos teismas turi patikrinti ir įvertinti: ar buvo objektyvi galimybė pateikti įrodymus bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme; ar vėlesnis įrodymų pateikimas neužvilkins bylos nagrinėjimo; ar prašomi priimti nauji įrodymai turės įtakos sprendžiant šalių ginčą; ar šalis nepiktnaudžiauja įrodymų vėlesnio pateikimo teise (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 28 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-237-684/2019](#) 33 punktą). Tai, ar būtinybė pateikti naujus įrodymus atsirado vėliau, yra vertinamoji sąlyga, kurios egzistavimą visų pirma turi motyvuotai pagrįsti naujus įrodymus teikiantis asmuo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 15 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-24-378/2022](#), 45 punktas).
71. Pasisakydamas dėl [CPK 314 straipsnio](#) normos santykio su teismo pareiga vykdyti teisingumą kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad teismo atsisakymas priimti kad ir vėliau pateikiamą, bet turintį tokią bylai svarbią įrodomąją reikšmę, nuo kurios priklausytų bylos išnagrinėjimo rezultatas, įrodymą būtų nepateisinamas protingumo, sąžiningumo ir teisingumo požiūriu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 21 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-348/213). Taigi, pagal kasacinio teismo formuojamą praktiką [CPK](#) 314 straipsnyje įtvirtinti ribojimai neturėtų būti taikomi tais atvejais, kai naujai teikiamas įrodymo įrodomoji vertė nagrinėjamam ginčui yra akivaizdžiai esminė. Kita vertus, klausimo dėl naujų įrodymų priėmimo sprendimo metu naujai pateiktų įrodymų įrodomoji vertė visų bylos įrodymų kontekste dažniausiai nėra akivaizdi. Aptariama kasacinio teismo praktika negali būti aiškinama kaip reikalaujanti iš apeliacinės instancijos teismo visais atvejais priimti naujai teikiamus įrodymus vien dėl to, kad jie galimai galėtų padaryti įtaką ginčo išsprendimo rezultatui, neatsižvelgiant į naujus įrodymus teikiančios šalies procesinį elgesį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-325-3-823/2020,

51 punktas).

72. Atsakovas kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nepriėmė jo teiktų naujų įrodymų, kurie, anot atsakovo, būtų pagrindę būtinybę skirti šioje byloje vaiko psichologinę ekspertizę, ir nepagrįstai netenkino paties prašymo skirti ekspertizę. Kadangi, atsakovo teigimu, nauji įrodymai buvo teikiami būtent procesiniam prašymui skirti ekspertizę pagrįsti, sprendžiant dėl apeliacinės instancijos teismo atsisakymo priimti teikiamus naujus įrodymus pagrįstumo, be kita ko, turi būti įvertintas pats ekspertizės skyrimo nagrinėjamoje byloje poreikis.
73. Atsakovo teigimu, ekspertizės rezultatai būtų padėję teismui objektyviai nustatyti, ar kuris nors iš tėvų daro žalingą poveikį vaikui, kokios yra tėvų konfliktų priežastys, ir atitinkamai kokia bendravimo tvarka labiausiai atitinka geriausių mažamečio vaiko interesus. Ekspertizės nepaskyrimas, atsakovo vertinimu, nagrinėjamo atveju lėmė ir tai, kad skundžiamą sprendimą apeliacinės instancijos teismas priėmė neišsiaiškinęs vaiko norų. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisiskai nepagrįstais.
74. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 3 punkte įtvirtintas vienas iš vaiko teisių ir laisvių apsaugos įgyvendinimo principų, t. y. vaiko nuomonės išklausymo ir vaiko dalyvavimo užtikrinimo principas – vaikas, sugebančis suformuluoti savo pažiūras, turi būti išklausytas visais su juo susijusiais klausimais ir į vaiko nuomonę, įvertinus jo amžių ir brandą, turi būti atsižvelgiama, jeigu tai neprieštarauja vaiko interesams. Vaiko teisė būti išklausytam taip pat reglamentuojama ir minėto įstatymo 11 straipsnyje, pagal kurį vaikas, gebantis suformuluoti savo nuomonę, turi būti išklausytas tiesiogiai, o jeigu tai neįmanoma, – per vaiko atstovą pagal įstatymą ar per įstatymu nurodytus asmenis (1 dalis). Vaiko teisė būti išklausytam garantuojama sukuriant aplinką, leidžiančią vaikui pasinaudoti šia teise, suteikiant būtiną informaciją, patarimų, atsižvelgiant į jo amžių ir brandą, pagal galimybes pasitelkus specialią žinių turinčius asmenis, kai tai būtina (2 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-308-969/2019](#), 19 punktas).
75. Remiantis [CPK 212 straipsnio](#) 1 dalimi, išsiaiškinti nagrinėjant bylą kylančius klausimus, reikalaujančius specialią mokslo, medicinos, meno, technikos ar amato žinių, teismas gali skirti ekspertizę ir, atsižvelgdamas į dalyvaujančių byloje asmenų nuomonę, paskirti ekspertą arba pavesti atlikti ekspertizę kompetentingai ekspertizės įstaigai. Tai reiškia, kad dėl ekspertizės skyrimo poreikio kiekvienu atveju sprendžia bylą nagrinėjantis teismas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-454-969/2016](#), 101 punktas).
76. Taigi, tam, kad būtų įvykdyta įstatyme įtvirtinta pareiga išklausyti vaiko nuomonę, teismui nėra būtina skirti ekspertizę – ši pareiga gali būti įgyvendinta išklausant vaiką teisme, taip pat ir per atstovą ar per įstatymu nurodytus asmenis. Pasitelkti specialią žinių turinčius asmenis vaiko nuomonei išklausyti reikalinga tik teismui konkrečiu atveju nustatius tokią būtinybę.
77. Nagrinėjamoje byloje, atsižvelgdami į tai, kad šalių dukterė yra mažametė, teismai apie vaiko nuomonę (poreikį bendrauti su abiem tėvais, jo požiūrį į tėvus, vaiko santykius su abiem tėvais) sprendė remdamiesi išvadą teikiančios institucijos atstovės išvadomis, vaikų darželio (duomenys neskelbtini) psichologės (duomenys neskelbtini) parodymais. Išvadą teikiančios institucijos atstovė bylos nagrinėjimo metu paaiškino, kad apklausiamą (duomenys neskelbtini) nurodė gerai besijaučianti su abiem tėvais, jokių išskirtinių problemų dėl bendravimo su vienu ar kitu tėvu nenurodė. Tas pačias aplinkybes patvirtino ir teismo posėdžio metu apklausta vaikų darželio (duomenys neskelbtini) psichologė (duomenys neskelbtini), kuri nurodė, kad iš vaiko jokių neigiamų pasisakymų apie tėvus negirdėjo, vaikas priešiškoumo tėvams nejaučia, nerimo ar agresijos nėra. Pirmosios instancijos teismui sprendžiant dėl vaiko psichologinės ekspertizės skyrimo išvadą teikiančios institucijos atstovė nurodė, kad psichologo pagalba labiau reikalinga tėvams nei vaikui, nes jų ypač konfliktiški tarpusavio santykiai neatitinka vaiko interesų. Teismai, įvertinę teiktus į bylą įrodymus, konstatavo, kad šalių teikti įrodymai dėl kitos šalies galimai netinkamo elgesio įrodo šalių tarpusavio santykių konfliktiškumą, kuris buvo konstatuotas ir Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendime civilinėje byloje [Nr. e2-812-1045/2019](#). Teismai taip pat konstatavo, kad šalių dukterė gerai jaučiasi būdama su kiekvienu iš tėvų atskirai, t. y. nustatytas mergaitės teigiamas požiūris į abu tėvus. Byloje nenustatyta, kad kurio nors iš tėvų elgesys mergaitei būtų žalingas.
78. Taigi, priešingai nei teigiama atsakovo kasaciniame skunde, bylą nagrinėję teismai nepažeidė įstatyme įtvirtintos pareigos atsižvelgti į vaiko nuomonę sprendžiant su juo susijusius klausimus – ši nuomonė buvo išsiaiškinta įstatymų leidžiamu būdu. Pažymėtina, kad pats atsakovas kasaciniame skunde neteigia, jog aptartuose išvadą teikiančios institucijos atstovės ir ugdymo įstaigos psichologės paaiškinimuose jo dukters nuomonė dėl bendravimo su tėvais buvo atspindėta netinkamai. Taigi, kasaciniame skunde nepagrindžiama, kad šalių dukters nuomonei išsiaiškinti nagrinėjamoje byloje papildomai turėjo būti skiriama ekspertizė, atsakovas taip pat aiškiai neįvardija, kurie iš jo apeliacinės instancijos teismui teiktų, bet neprimtų įrodymų būtų leidę daryti tokią išvadą.
79. Minėta, kad bylą nagrinėję teismai nustatė, jog mergaitės požiūris į abu tėvus yra teigiamas, poreikio riboti atsakovo bendravimą su dukterimi dėl atsakovo netinkamo elgesio nėra. Šios teismų nustatytos nagrinėjamai bylai reikšmingos faktinės aplinkybės atsakovo kasaciniu skundu neginčijamos. Klausimas dėl vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo šioje byloje nėra sprendžiamas, šalims nepareiškus tokio reikalavimo. Atsižvelgdama į tai teisėjų kolegija pripažįsta teisiskai pagrįsta apeliacinės instancijos teismo išvadą, kad atsakovo siekis pasitelkti ekspertizę aiškintis šalių tarpusavio konflikto priežastis nėra susijęs su nagrinėjamos bylos dalyku. Kadangi sprendžiant dėl naujų įrodymų priėmimo apeliacinės instancijos teisme taip pat taikytina bendroji įrodymų sąsąjumo taisyklė ([CPK 180 straipsnis](#)), nepaskyrus ekspertizės siekiant aiškintis klausimus, nepatenkančius į nagrinėjamos bylos ribas, proceso teisės normos pažeistos nebuvo.

Dėl teisės būti išklausytam teismo procese

80. Kasacinis teismas yra išsiaiškinęs, kad teisminės gynybos prieinamumo principas reiškia ne tik teisę kreiptis į teismą, bet ir kitus aspektus: teisę į sąžiningą teismą, operatyvų procesą, teisę būti išklausytam ir pan. Šalių lygiateisiškumo principas lemia, kad tiek besikreipianti į teismą šalis, tiek ir nuo tokio kreipimosi besiginanti šalis turi vienodas procesines teises ([CPK 17 straipsnis](#)). Taigi, visos šalys privalo turėti galimybę išsakyti savo poziciją ir argumentus, teismas privalo išklausyti kiekvieną šalį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-135-248/2018](#), 39 punktas).
81. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad teisė būti išklausytam garantuojama įstatymais, suteikiant šalims teisę žodžiu išdėstyti savo poziciją teismo posėdyje ([CPK 15, 153, 186, 235, 249, 253–254 straipsniai](#)), draudžiant riboti kalbų turinį, išskyrus įstatymu nustatytus atvejus ([CPK 255 straipsnis](#)), suteikiant teisę teikti procesinius dokumentus ir procesines galimybes reaguoti į kitos šalies procesinius dokumentus ([CPK 142, 318, 351 straipsniai](#)), išsiaiškinti kitos šalies poziciją ir pateikti atsikirtimus į ją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-135-248/2018](#), 40 punktas).
82. EŽTT praktikoje pažymima, kad šalių lygiateisiškumo principas, kuris yra teisės į teisingą teismą sudedamoji dalis, reikalauja, kad kiekvienai bylos šaliai būtų sudaryta tinkama galimybė pristatyti savo poziciją tokiomis sąlygomis, kad ji neatsidurtų žymiai blogesnėje padėtyje negu priešinga bylos šalis (žr., pvz., 2017 m. sausio 17 d. sprendimo byloje *Gakharia prieš Gruziją*, peticijos Nr. 30459/13, par. 32). Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos prasme vertinama proceso, įskaitant ir apeliacinį procesą, visuma, todėl šalies teisė būti išklausytai gali būti įgyvendinta pateikiant argumentus aukštesnėje instancijoje (žr., pvz., 2011 m. birželio 18 d. sprendimą byloje *Amirov prieš Azerbaidžaną*, peticijos Nr. 25512/06).
83. Atsakovo kasaciniame skunde nurodoma, kad jam pirmosios instancijos teisme nepagrįstai buvo apribota teisė duoti paaiškinimus ir užduoti

klausimus kitai proceso šaliai, kitaip tariant, buvo apribota jo teisė būti išklausytam. Dėl dvejopų standartų taikymo šalims atsakovas esą suabejojo teismo nešališkumu. Teisėjų kolegija šiuos atsakovo argumentus laiko nepagrįstais.

84. Nustatyta, kad atsakovas nagrinėjamoje byloje teikė atsiliepimus į ieškovės ieškinį ir patikslintą ieškinį, kuriuose nurodė, jo nuomone, svarbias faktines aplinkybes ir teisinius argumentus. Be to, atsakovas reikė priešieškinį, žodžiu išsakė savo argumentus pirmosios instancijos teismo posėdyje, teikė savo baigiamąją kalbą teismui raštu, pasinaudojo teise užduoti klausimus kitai šaliai, teikė apeliacinį skundą.
85. [CPK 159 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad teismo posėdžio pirmininkas imasi priemonių šalims sutaukyti, rūpinasi tinkamu, nepertraukiamu ir kuo greitesniu bylos išnagrinėjimu, kad būtų nustatytos esminės bylos aplinkybės, šalina iš nagrinėjimo teisme visa, kas nesusiję su nagrinėjama byla. Jeigu dalyvaujantis byloje asmuo žodinio bylos nagrinėjimo iš esmės metu nukrypsta nuo ieškinio, atsiliepimo į ieškinį, paruošiamųjų procesinių dokumentų, teismo posėdžio pirmininkas atkreipia į tai šio asmens dėmesį (2 dalis). [CPK 255 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad teismas paprastai neriboja proceso dalyvių kalbų trukmės. Teismo posėdžio pirmininkas ar kiti bylą nagrinėjantys teisėjai turi teisę įspėti ir nutraukti kalbėtoją, kai jo kalba nesusijusi su nagrinėjamos bylos esme (2 dalis).
86. Vertindama pirmosios instancijos teismo posėdžio eigą pagal byloje esantį įrašą teisėjų kolegija neturi pagrindo konstatuoti, kad atsakovas neturėjo galimybės išdėstyti savo pozicijos. Taip pat atsakovui buvo suteikta galimybė užduoti ieškovei klausimus. Teisėjo vadovavimas teismo posėdžiui atitiko [CPK 159, 255](#) straipsniuose nustatytus reikalavimus. Atsakovas, abejodamas teismo nešališkumu, turėjo galimybę pareikšti teisėjui nušalimą, tačiau ja nepasinaudojo ([CPK 68](#) straipsnio 1 dalis). Taigi, byloje esantys duomenys nesudaro pagrindo daryti išvadą, kad atsakovo teisė būti išklausytam buvo pažeista.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

87. Kasaciniam teismui nusprendus panaikinti apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, kuria buvo pakeista teismo sprendimu nustatyta atsakovo bendravimo su vaiku tvarka, ir šią bylos dalį perduoti teismui apeliacine tvarka nagrinėti iš naujo, kartu naikintina ir apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis, kuria perskirstytos šalių bylinėjimosi išlaidos pirmosios instancijos teisme bei paskirstytos apeliacinės instancijos teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos. Šalių byloje patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti apeliacinės instancijos teismui. Pažymėtina, kad išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme nepatirta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1, 5 punktais, 362 straipsniu,

nutaria:

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 21 d. sprendimo dalį, kuria patikslintas Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 19 d. sprendimo rezoliucinės dalies 1.8 punktas, panaikintas Kauno apylinkės teismo 2021 m. balandžio 26 d. papildomas sprendimas ir perskirstytos bylinėjimosi išlaidos pirmosios instancijos teisme, paskirstytos bylinėjimosi išlaidos apeliacinės instancijos teisme, panaikinti ir bylos dalį dėl ieškovės (duomenys neskelbtini) ieškinio reikalavimo ir atsakovo (duomenys neskelbtini) priešieškinio reikalavimo pakeisti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 12 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2-812-1045/2019 nustatytą (duomenys neskelbtini) bendravimo su dukterimi (duomenys neskelbtini) bendravimo tvarką, taip pat bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą perduoti Kauno apygardos teismui apeliacine tvarka nagrinėti iš naujo.

Kitą Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 21 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Andžej Maciejewski

Donatas Šernas